

**Vérszegénység, sápkór- láz, étvágyhiány, ideg- gyengeség ellen** általánosan legjobbnak ósmert gyógyszer a **TOKAJI CHINA-VAS BOR.**<sup>96217</sup>

mely az orsz. egészségügyi tanács javaslatára belügm. engedélyvel látottat el. Kellemes ízű, kitűnő étvágyat gerjeszt, s a gyenge, sápadt nőknek és gyermekeknek gyorsan hozza meg az erőt, elvességet és egészséges arczszínt. **Főrakt. Budapest, Kálmán- tér, Magy. korona gyógyszerár,** honnan postai utánvét mellett is kapható. — Raktárak nagyobb vidéki gyógytárakban is vannak. — Minden üveg aláírásunkkal van ellátva. **Sztupa és Krieger.**

Gyors és biztos segély gyomor bajok és azok következményei ellen.

**Az egészség fentartása**

egyedül csak a jó emésztés fentartása és előmozdítása alapszik, mert a jó egészség és a testi és lelki épesség ez az alaptétele. Az emésztés szabályozása, a kellő vérkeringés előérése, a megromlott és hibás véralkatrészek eltávolítása a legjobbnak bizonyult hátsziszter, a már évek óta ismeretes s közkedvelt

**Dr. Rosa életbalsama,**

mely a leghasznosabb s a leggyógyhatásosabb gyógyfűvekből a legnagyobb gondal készítve, teljesen megbízhatóan a legjobbnak bizonyult be mindennemű emésztési bántalmaknál nevezetesen az étvágyhiány, a savanyú felbőgés, a puffadás, émelygés, has- és gyomor fájás, a gyomorgörcs, a gyomornak felléti helye, az elnyakodás, a vér- torlás, aranyeres bántalom, a női betegségek, belbajok, a r sztkór- és lépkór- nál (emésztési zavarok következtében) ez az emésztés összes működésére élénkítőleg hat, tiszta és egészséges vért hoz létre, s a beteg testnek előbbeni erje és eg- szégsége ismét megadatik. Ezen kitűnő hatásánál fogva tehát ez máris a legjobbnak bizonyult s a legbiztosabb nép- és házi gyógyszeré vált s általános elterjedésnek örvend.

**1 palacczkal 50 krajczár, dupla üveggel 1 forint.**

Több ezer elismerő s dicsősé- rati van kitéve szives betekintés végett. — **Bármentes levélbeli megkeresésekre utánvételtől mentesen mindenhol megküldetik.**

**Óvni!** Minden kellemetlen félreértés ki- erülése végett felkérem a t. cz. vevőket, mindenütt határozottan csak **Dr. Rosa életbalsamát** kérni. Fragner B. gyógyszerárától Prágában, mivel azt tapasztaltam, hogy némely helyen, ha csak egyszerűen életbalsamot kérnek, a nem tesz ki hozzá, hogy **Dr. Rosa-féle életbalsamot**, akármilyen hatás nélküli keverék lesz adva.

**Valódi Dr. Rosa életbalsama** kapható a főraktárban: **Fragner B.** gyógyszer- tárában «zu a schwarzen Adler» Prága, Klein- seite, a Spornergasse sarkán 205. szám. — **Budapest:** **Török József** gyógyszerárától; továbbá a következő városok gyógyszerárataiban: **Baán, Bonyhád, Bozovics, Debreczen, Eger, Kadarkut, Kaposvár, Karansebes, Késmárk, Kis-Szeben, Lugos, Makó, Malaczka, H-Mező-Vásárhely, Miskolcz, Sopron, Pozsony, Rótság, Székesfehérvár, Szarcsa, Szeged, Temesvár, Szabadka, Nagy-Szombat, Nagy-Becskerek, S. A.-Ujhely, Vág-Sellye, Veszeg, Tisza-Ujlak, Zala-Egerszeg.**

**Minden gyógyszerár, valamint a fűszerkereskedések legnagyobb része raktáron tartja ezen életbalsamot.**

Ugyanitt kapható még:

**Prágai egyetemese házi-kenőcs,**

biztos és kipróbált szer gyulladásk, sebek és daganatok gyógyítására.

Biztos sikerrel alkalmazható a női mell gyulladása, terjedése és keményedésétől, a gyer- mek elválasztásánál, genyvedésnél, vérdaganatoknál, nyakfakadásoknál és pokolvarnál; körümdaganatnál s az ugynevezett körömméreg- nál a kézen, vagy lábón; keményedéseknél, duzzadásoknál, mirigydaganatoknál, szalonagadagnál, holttesteműl, köszvényes és csúszos daganatoknál; időseges csukló-labnál, a láb, térd, kéz és csipőkben; fizamodósoknál; a fekvéstől kiebesevésnél; kipállott láb- és tyukszemre; feltört kezek és sörörforma cse- repesedésnél; rovarcsípések által okozott daganatoknál; régi vagy genyvedő seb knél; rákos daganatoknál; feltört lábknál, a csontthártya gyulladásánál, stb. — Minden gyulladás, daganat, keményedés, duzzadás a legrovidebb idő alatt gyógyították, a hol azonban már a genyképződés beállott, a daganat a legrovidebb idő alatt fájdalom nélkül felsziva és meg- gyógyítja les. — **25 és 35 krajczáros szelenczkben.**

**Fül-balsam.** A legkipróbáltabb és számos kísérlet által mint legmegbízhatóbb szer ismeretes a nehéz hallás meggyógyítására, s a teljesen elvesztett hallás visszaszerzésére. — **Egy palacczkal 1 forint.**

Tisztelt uram!

Hosszabb ideig gyomorhurutban szenvedve, melyhez még makacs hideglelés is járult, orvosi segély dacára annyira lefogytam, hogy már járnai is alig bírtam. Ekkor, dacára, hogy az ugynevezett egyetemese gyógyszerek iránt ellenszenvv- l vagyok, elhatároztam az ön dr. Rosa-féle életbalsamját megkísérteni, s azt az utasítás szerint használtam is. Nyolcz napi használat után megjött az étvágy, s 4 nagy palaccz elfogyasztása után egészségem helyreállt. A kik ismernek, hámulnak jelenlegi jó kínésésem. Kellemes kötelességemnek tartom tehát kitűnő orvosságáért legforróbb hálámat nyilvánítani, s törekedni fogok azt minden hasonló bajban szenvedőnek a legjobban ajánlani. Semmi ellenvetésem nincsen, ha ön e sorokat, névalírás nélkül, nyilvánosságra akarja hozni. Miután dr. Rosa életbalsamát mint házi szerit mindig kényél akarom tartani, kérek abból 16 palacczkal utánvét mellett. Maradtam teljes tisztelettel **W. J. cs. k. főhadnagy a 8. tüzér-czr, Nagyszebenben.**

T. Fragner úr!

Kérem Ön postával a mellékelt 10 frtéért egy szekrénykét 10 palaccz dr. Rosa-féle életbalsammal küldeni. Együttel engedje meg, hogy Önnel tudassam, miszerint a gyógy- szer kitűnő hatással bír; mert 3 hónap óta, mióta vele élek, nem érzek tíz éves gyomor fájás- somból semmit sem. Ném, ki májában sok éve szenvedett, szintén egészséges lett e szerrel, valamint gyermekeimet is a legjobb egészségükben megtartja. Főként pedig az e helyütt nagyon gyakran fellépő lázról véd meg bennünket. Fogadjon teljes nagyrabecsülésemet s maradtam öszinte tisztelettel **Masalski Kázmér, vasuti munkások felügyelője Alexínáczban, Szerbiában.**

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvrusnál kapható:

**PAYN JAKAB.**  
**EGY FEDÉL ALATT.**

ANGOL REGÉNY.

ÁTDOLGOZTA  
**SZÁSZ KÁROLY.**

15 KÉPPEL. Ára ürtve 1 frt 20 kr. 15 KÉPPEL.

**A Franklin-Társulat hirlap-kiadóhivatalában**

Budapest, egyetem-utca 4. sz. alatt a

következő hetilapokat lehet megrendelni:

**VASÁRNAPI UJSÁG** XXX. évfolyam.

szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap; hasábjain a legjelesebb írók működnek közre; a filerülő személyi és tárgyi nevezetességeket alapon magyarázótt képekben, az érdekes eseményeket hirtirovata- ban lehető leggyorábban és teljesen közli: beltartalom, külön, menyniség néve a világ legerjedtebb hasonló vállalataival versenyez; bekötve 4-500 művész kiállítá kóppel díszített több mint száz nagy ivnyi terjedelemben meg-megújuló olvasmány; nem mlle, sőt növekedő értékű darabja minden házi könyvtárnak.

A Vasárnapi Ujság előfizetési ára énegyedre 2 frt, a «Világkrónikával» együtt 2 frt 50 kr.

**POLITIKAI UJDONSÁGOK**

(XXIX. évfolyam.)

sem pártoktól, sem kormányhatalomtól nem «befolyásolt», teljesen független politikai lap, mely a hét eseményeit fontosabbukhoz képest bővebben vagy rövidebben, de semmi ki nem fedve, összefoglaló, kelő magyarázattal ellátott gondos és hű összeállításban tárja az olvasó elé s a közönség együtt találja benne miniat, a mi napi lapokban elszórtan megjelen, — a mely ekként kívánóly vidéken, hol a hírteljes postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napi lapokat is lehetőleg pótolja. — A Politikai Ujdonságok újabbán «Magyar Gazda» cím alatt havonként kétszer megjelenő gazdasági képes lappal van bővítve.

A Politikai Ujdonságok előfizetési ára énegyedre 1 frt 50 kr, a «Világkrónikával» együtt 2 frt. A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt énegyedre 3 frt, a «Világkrónikával» 3 frt 50 kr.

Az előfizetések a Franklin-Társulat hirlap-kiadóhivatalához, Budapest, egyetem-utca 4. szám címzendők. A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött tíz előfizető után az illető lapokból egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

**Legolcsóbb hetilap a magyar nép számára**

**KÉPES NÉPLAP** X. évfolyam.

a kevésbé tehetségteljes vasárnapi ujsága és politikai hirlapja, a legolcsóbb és legelterjedtebb néplap a hazában; közöl közhasznú elmélkedéseket, elbeszéléseket, mulatságos és tanulságos történeteket, érdekes leírásokat képekkel, s e mellett hétről-hétre figyelemmel kíséri az előforduló nevezetesebb eseményeket. «Politikai Híradó» című rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket teljes rövidséggel előadja, pártatlan, elfogulatlan igazságszeretettel, s mindenkor teljesen független meggyőződéssel értelmezi.

A Képes Néplap előfizetési ára félve csak 1 frt, — a «Világkrónikával» együtt félve 2 frt énegyedre 1 frt. (Csupán a «Képes Néplap»-ra énegyedre előfizetést nem fogadhatunk el.) A «Képes Néplap» melléklapja: a

**VILÁGKRÓNKA** VII. évfolyam.

képes heti közlöny; mióta bővített terjedelemben jelen meg, addigi közlöményei mellett állandóan nagyobb elbeszéléseket és regényeket is nyújt olvasóinak. Így Verna Gyula kitűnő francia írók már két érdekes regényét új regényét közölte s az ő legújabb regényét közli jelenleg is. (Egy-egy ily illusztrált regény külön kötetben alig szerkeszhető meg annyiret, a mennyi e képes heti közlöny egész évi előfizetési ára: 2 frt.) — A Világkrónika ezen felül, mint hetilapjaink közlöményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdeklő eseményeket, az azokban kiválóan szor-pis személyiségeket népszerű nyelven írt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be: közöl tájékoztató cikkkeket, uti rajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket, a hazai és külföldi köz- érdeklő mozzanatokról, találmányokról, főfedezésekről, úgy szintén mulattató apró közle- ményeket, közhasznú tudnivalókat stb.

Az előfizetések a Franklin-Társulat hirlap-kiadóhivatalához, Budapest, egyetem-utca 4. szám címzendők. A t. cz. gyűjtőknek egyszerre beküldött tíz előfizető után az illető lapokból egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent:

**MAGYAR KERTÉSZKÖNYV.**

A belterjes (intenzív) kertgazdászat foglalatja,

**UTMUTATÓ KALAUZ**

a konyhakertészet, gyümölcsészet, magtermelés, magnemesítés, honosítás és virágos kert használni mivélésére.

A kertészet minden rendű ügybarátainak, legkivált pedig kisebb földbirtokokok használatára.

IRTA  
**FARKAS MIHALY.**

(Számos a szöveg közé nyomott metszetekkel.)

Ara füzve 2 frt o. é.

Szerző e művében éveken át gyűjtött tapasztalatainak, tekintettel hazánk társadalmi egy- mint egyházi viszonyaira, legkivált a kisebb földbirtokok osztály jól felfogott anyagi érde- keit tartotta szem előtt, s mint ilyen a honi kertészkedő közönség figyelmét méltán kéri.



14-ik szám 1883. BUDAPEST, ÁPRILIS 8. XXX. évfolyam.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félve --- 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt, félve --- 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt, félve --- 3 • Külföldi előfizetőkhez a postaiak megfizetésétől vettől is csatlakoz.

**SZÉKHELYI MAILÁTH GYÖRGY.**

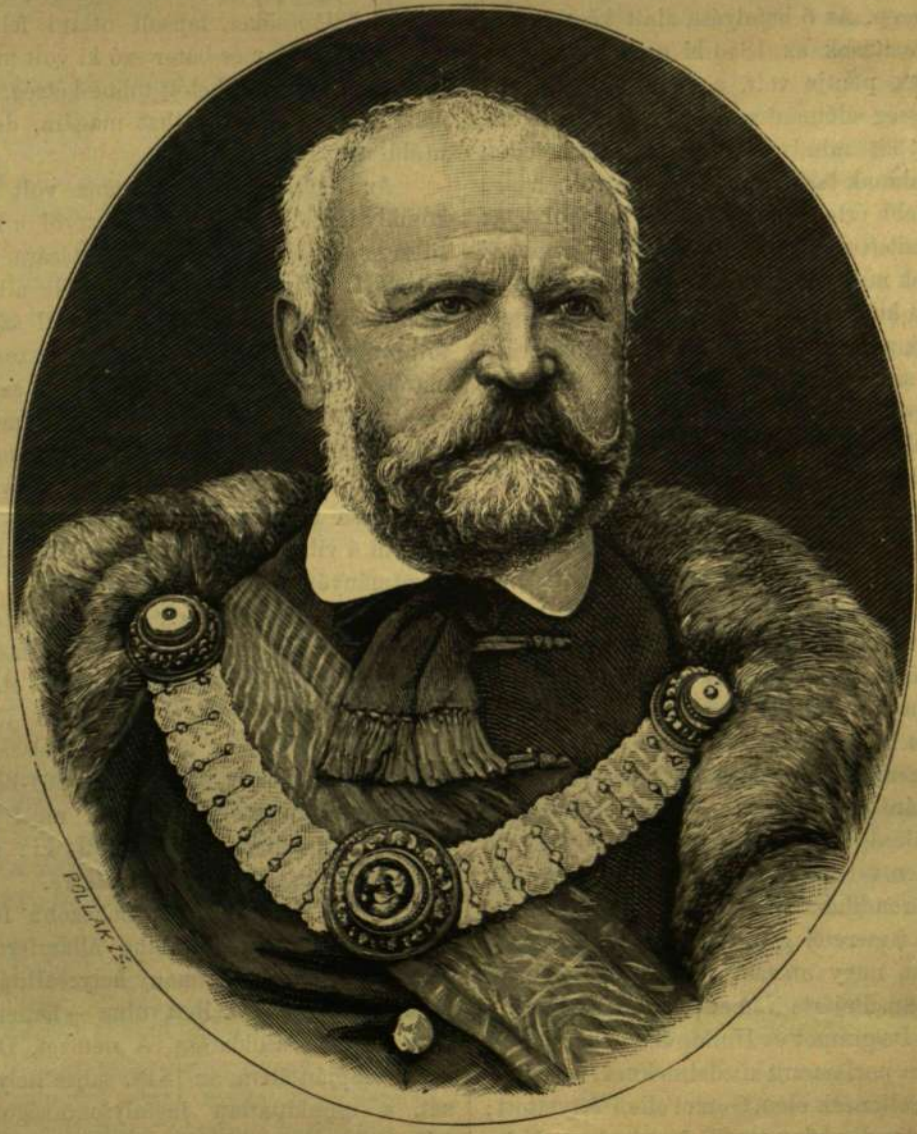
(1818-1883.)

MULT hét csütörtökjének reggelén iszonyu gonoszított rémhíre ébredett Budavára s a főváros s az egész ország, Mailáth György, az ország bírása, a főrendiház s a legfőbb ítélőszék elnöke, a haza legkitűnőbb és legtekintélyesebb fiai egyike meggyilkoltatt; meggyilkoltatt oly kétségbeesjtő módon, a mi jobb természetünk fellázadását idézné elő — s a legmélyebb erkölcsi undor érzetét keltené bennünk akkor is, ha annak a legkisebb embertársunk s nem a legnagyobb és legjelesebb férfiak egyike esett volna is áldozatul.

Mert valóban Mailáth György azok egyike volt, kik — az öregség végegyengülésében, vagy a legőzhetően betegség korágyán malva is ki — megsirathatatlan veszteség érzetét éb- resztenék szívünkben. Ritka tehetségekkel, az ész és a jellem valóban kivételes adományaival ruházva föl, nagy érdemű és nagy fényű elődök sarja, nyomaikon emelkedve magasra, de érdem- ben és fényben felülmulva őket, a korona és a haza körül halhatatlan érdemeket szerzve, a legnehezebb időkben törhetetlen jellemnek, pá- ratlan igazságszeretetnek, áldozatkész hazafiság- nak s önzetlenségnek adva kétségbevonhatatlan bizonyítékait, egyenlő magasságra emelkedve a közélet polczain s a nemzet tisztületében és a korona bizalmában, oly anyagi és szellemi fö- lényt ért el, melyre milliók közül alig emelked- hetik egy — pótolhatatlannak látszó ürességet hagyva maga után kidőlőben, önkénytelenül ragad a felkiáltásra: hogy ilyen embernek így kell elesnie!

Gyilkosait föltalálhatják s jogérzetünk kö- veteli, vajha feltalálnák, hogy ily undok gonosz- ság emberileg se maradjon megtorlatlanul; a kérérlhetetlen igazságszolgáltatás boszut állhat érette, s követeljük, hogy álljon is boszut; de ő nem lesz visszaadva nekünk — családjának s a hazának — s a boszuállás semmit sem hoz- hat helyre abból, a mi elkövetettet, semmit sem szerzhet vissza abból, a mit benne elvesz- tettünk!

Mailáth György korán lépett a közélet terére, mint kiváló családunk sarjai abban az időben rendesen. A Mailáthok, nemzedékeken át kiváló előszeretettel ugyan a bírói pálya iránt, általában a közélet minden tévein jeles- kedtek. A család székhelyi előnével bíró ága,



SZÉKHELYI MAILÁTH GYÖRGY.

Koller K. tiszár fényképe után.

jellemző szót mondta: ma egy egyszerű delegátusnak több befolyása van a kül- és hadügyre, mint nekem volt kancellár koromban; és János, a német nyelvű s szellemű magyar történetíró, kit a nyomor, leányával együtt, a stahrembergi tó hullámsírjába kergetett.

A nem grófi ág azonban még jelesebb fiakat szült a hazának; különösen a három Györgyöt: apát, fiút és unokát, kik közül az első a királyi személyesi (personalis), a két utóbbi az országbírói méltóságot viselte. A most elhunyt György atyja, a II-ik György, 1786-ban született, már 1811-ben Pozsony város követe volt az országgyűlésen; előbb ő is királyi személynök volt mint atyja s e minőségében a követi tábla (alsóház) elnöke; később azonban országbíró s a főrendiház elnöke — a nádor akadályoztatása esetén. Jellemző a M. Porcius Catoéhoz hasonlították. 1848. decz. 31-kén, a móri csata elvesztése után elváltatta a békekövetség vezetését Windischgrätzhez, de — bár Baththyány, Deák és Lonovich voltak társai — eredménytelenül. Ez volt utolsó föllépése a közélet terén.

Fia, a mi Györgyünk, 1818-ban született Pozsonyban, hol akkor atyja a megye alispánja volt. A fia is a megyén kezdte közszolgálatát és pedig mint Baranyamegye tiszteletbeli jegyzője, már 19 éves korában, mikor már befejezte iskolai s jogi tanulmányait. Éles ész, biztos szónoki kifejezés és szabatos toll különböztették meg az ifjút, s a közéletet jellemének és tehetségének oly hamar megnyerte, hogy már 21 éves korában, az 1839—40-diki országgyűlésre követül küldte őt Baranyamegye, mely előbb alispánjának is megválasztotta. Az ifjú követ az országgyűlésen nem játszott még kiválóbb szerepet, megelégedett azzal, hogy az ország legkiválóbb férfainak barátságát és becsülését — további szereplése s emelkedése e legbiztosabb alapját — megszerezte magának.

Az országgyűlés végeztével megyéje őt első alispánságra emelte s ettől kezdve övé volt ott a vezérszerep. Az ő befolyása alatt készültek a követi utasítások az 1843-ki országgyűlésre s azok egyik pontja volt, a nemzeti kiváltságok s a nemesség adómentességének megszüntetése. E férfú, kit mindvégig oly hozzáférhetetlen arisztokratának tartottak — s az is volt, a szó legnemesebb értelmében — azzal indokolta az általa készített utasítás s pontját: hogy a nemzeti kiváltságok megszüntetésének magától a nemességétől kell kiindulnia, mert csak ha önkényes: lesz annak az az erkölcsi becsé, mely az arisztokrácia szellemi fölényét akkorra is biztosítja, ha jogi kiváltságai megszűnnek. Mint követ, az országgyűlésen is felszólt a nemesség adómentessége ellen s bár nem csatlakozott a szabadelvű ellenzékhez, nemes magatartása ennek tiszteletét és rokonszenvét is megszerezte számára. Az akkoriban kitört nemzeti surlódások s Horvátország külön követelése tárgyában pedig oly államférfiúi tapintattal egyesítette a legtisztább hazafiságot, mely az akkori ingerültség közepett mindkét részre a legjobb hatást gyakorolta.

Ez országgyűlés végeztével Baranyavármegye főispáni helytartójává, — 1847-ben pedig annak valóságos főispánjává nevezetett ki s e minőségben vett részt az 1848-ki pesti országgyűlés főrendiházában. Mint adminisztrátor, államtani ismeretei gyarapítására s látóköre szélesítésére, nagy utazást tett Európa nyugati országaiban. Bejárta Német-, Francia- s Angol-országot, Belgiumot és Hollandiát. Tanuja volt azon heves parlamenti küzdelmeknek, melyeket Thiers, az ellenzék élén, Guizot ellen folytatott; Angliában pedig közvetlenül tanulmányozhatta azokat a nagy mozgalmakat, melyek a gabona-

törvény eltörléséhez vezetett. Anglia alkotmányossága s reform mozgalmai különösen nagy hatást tettek elméjére és lelkületére. Érintkezésbe lépett a legkiválóbb államférfiakkal, tanulmányozta a közigazgatási és törvénykezési rendszert, s ott szerzett ismeretét később is itthoni működésében.

Az 1848-diki országgyűlés 1849 elején Debreczenbe költözvén, Mailáth — ki az alkotmányosság s a békés kiegyenlítés utját elvágva látta — a magánéletbe vonult vissza, gazdaságának s politikai tanulmányoknak élt — és várta az időt, melyben újra szolgálhat hazájának. Nem levén, mint akkor mondták, „kompromittálva”, s bár nem népszerű, de közbecsülésben állván, Bach és Schmerling fényes ajánlatokat tettek neki, hogy rendszerök szolgálatának megnyerhessék; de ő erre minden kísérletet határozottan visszautasított. Ellenkezőleg, az ó-konzervatívok élére állt, kik — multjoknál fogva, mely nem engedte őket forradalmi tendenciákkal vádolhatni — leginkább hivatva lehettek a jogfolytonosság elvének megőrzésére akkor, mikor a hatalom minden jogot elköszont s megsemmisültnek hirdetett. Már 1851-ben aláírta, huszonnegyed magával, az ő felségéhez intézett emlékiratot s 1857-ben 140-ed magával az alkotmány visszaillesztésére irányozott kérvényt a fejedelemez. Hogy egyik, mint a másik sikertelen maradt, az őt nem csüggesztette. Schmerling későbbi szavát, „várhatunk”, azok mondhatták el igazán, a kik a jog és az igazság mellett állottak.

1859-ben, Bach bukása után, Rechberg az első kísérletet akarta tenni az alkotmányosság visszaállítására; s az e célból kibővített birodalmi tanácsba néhány magyar konzervatív főurat is meghítt. Andrassy György, Barkóczy János, Széchenyi Antal grófok s Mailáth György engedtek a felhívásnak, de csak hogy ott Bécsben kifejthessék a magyar nemzet igazait s tettek azt annyi bátorsággal, mint bölcseséggel. A nemzet, mely előbb nem helyeselt a Reichsrathba belépésüket, tapsolt ottani fellépésöknek. Az első igaz és bátor szó ki volt mondva s attól kezdve nem lehetett többé kétség, hogy az igazság diadala — várathat magára, de előbb-utóbb meg fog jöni.

Az 1860. októberi diploma volt az első komoly lépés az uralkodó részéről a kiegyenlítésre s az alkotmány helyreállítására, s ha azt az 1861. februári Schmerling-féle alkotmány nem desavouálja: kiindulási pontul szolgálhatott volna. Mailáthnak is nagy része volt az októberi diploma létrehozásában; de az 1861-ki országgyűlés már a februári birodalmi alkotmány benyomása alatt tilt össze s így nem tehetett mást, mint Deák Ferencz fölírtaival — ez örökbecsű monumentális művekkel — bebizonyítani a világnak a magyar nemzet jogainak s alkotmányának elévülhetetlenségét.

Az országgyűlés eloszlását Schmerling új kísérletei követték s Mailáthnak ismét érezni kellett, hogy az ő ideje még nem jött el. De midőn 1865-ben ő felsége Budapestre jött s itt három napot töltött, a kiegyezés elszakadt fonala újra fölvetetett, Mailáth, ki 1861-ben a tárnokmesteri méltóságot viselte, most m. kir. udvari kancellárnak nevezetett ki; mellette b. Sennyey Pál lőn tárnokmesterré.

E két férfiura a legnehezebb feladatok egyike várt, melyek valaha államférfiúi előtt állottak. Nem az alkotmány helyreállítása, mire csak egy tollvonás kellett volna — hanem annak előkészítése s áthidalása. A nemzet, Deák felírtaival alapján állva, az 1848. teljes helyreállítását, a csonkított jogfolytonosságot követelte. A hatalom előtt a negyvennyolcznak még neve is gyűlöletet volt. S mégis az volt a fel-

adat: összehozni a véletleket, kiegyeztetni az ellentéteket. Erre vállalkozott Mailáth György. Lefelé — meggyőzni a nemzetet a kiegyezési szándék őszinteségéről, felfelé — védni a nemzet jogait; gyanúsítatva mindkét oldalon, mégis tisztán állani mindkét irányban; lépésről lépésre, nyomról nyomra haladni előre a cél felé, abban a tudatban, hogy ha a cél elérve, a kormányt más kezekbe kell adnia: az államférfiúi eszély nem kisebb mértéke kívántatott hozzá, mint az önzetlen hazafiságé, mely a „sic vos non vobis” által se engedje elkedvetleníteni magát s megbénítani tetterejét.

S Majláth György, ki 1860-ban a kibővített birodalmi tanácsban ez egyszerű, de oly világos mint határozott szavakban állítá vala föl a tételt: „Nálunk minden gyermek tudja, hogy törvénynek csak oly határozat nevezeték, mely a nemzet és a korona közmegegyezésével jött létre”, — most, midőn a nemzet 48-át értette a törvény alatt, a korona pedig a 47-et is sokalta, ő, a 47 embere, a 48 visszasszerzésén működött, egész szívósságával, melynél csak államférfiúi eszélye volt nagyobb, és midőn a cél el volt érve: visszavonult, hogy a parlamenti többség jelöltjeinek engedje át a kormányt, melyet ő segített nekik megnyerni s még visszavonulásában is, az utolsó pillanatig, készséggel dolgozott a hid elkészítésén és szilárdításán. Egyetlen példa az alkotmányok történetében.

Mailáthot, visszalépésével, a nemzet tisztelete kisérte magányába, melyben azonban nem soká maradt, mert a felelős kormányt ő a legfőbb, a semmitő törvényszék elnöki székébe emelte s országbíróul terjesztette a megkoronázott magyar király elé. Hogy e minőségében, a magyar igazságszolgáltatás szervezése körül minő érdemei vannak, hogy a bírói függetlenség elvének érvényesítése mellett miképp emelte föl szavát a főrendiházban; hogy az 1869-től 1881 végeig működött semmitőszék, az ő vezetésével, a magyar jogszolgáltatás megszilárdítására mint hatott döntvényeivel; hogy az 1882. január 1-től ismét egyesített m. kuria elnökségében mily fáradhatatlanul szolgálta utolsó napjáig az igazságszolgáltatás ügyét: mindezt följegyezni s méltányolni a történelem föladata lesz.

Mert ő már a történelem. Testileg kisdad, de szellemileg oly nagy alakja magas piedestálon áll: a nemzet elismerésén. Nem csak állásánál, hanem eszénél s jelleménél fogva volt ő az ország legfőbb bírójá. Az igazság és a jog nem találtak sem erősebb, sem méltóbb védőre nála a bírói széken s a tanácssteremben. Világos és erőyes elődása teljes hatalmával védte meggyőződéseit s szónok volt, a hol kellett, bíró és az igazság védője mindenütt.

Jellemeinek egy kimagasló nemes vonását még nem volt alkalmunk említeni, pedig azt sem szabad mellőznünk, tevékenysége még ily rövid s hézagos vázlatában sem: s ez nálunk, különösen főrangunknál oly ritka, érkező és meleg érdeklődése minden kulturális intézmény s kezdemény iránt. A hol ilyenről volt szó, Mailáth György nem hiányozhatott, tevékenységével, áldozataival. Az akadémiának 1863 óta igazgatótanácsa s 1880 óta tiszteleti tagja, a legtevékenyebb részt vett üléseiben s ügyei igazgatásában; a Kisfaludy-társaságnak alapító tagja s könyvkiadó-bizottságának elnöke, nemcsak ez utóbbi tisztében járt el nagy buzgósággal, hanem ünnepélyes közülésein, sőt gyakran felolvasó ülésein is megjelent; a képzőművészeti társaság választmányi tagja, s palotája építésére egymaga 130,000 forintot gyűjtött; legutóbb első volt, ki Arany János szobrára 400 forintot utalványozott a pénzügyeit kezelő földhitelintézetnél. Az irodalom kiválóbb

emberei irányában levetkezte magáról az arisztokratát s magas állása külsőségeit, mert épen annyira levén a szellemi mint a rangbeli arisztokrácia embere, egyenjogúnak tekintette a lángész a földi fejedelmekkel. Tanui voltak mint különböztette meg Arany Jánost minden alkalommal. Érdeklődése a költészet s a művészet iránt, nemes és fogékony kedélyéről tett tanubizonyoságot. Ritka fokával birva a klasszikai műveltségnek, tudta azt a modern szellemmel egyesíteni és összeolvasztani, mint vérszinház rendez látogatója (hol állandóan páholyt tartott), különösen az eredeti darabok előadását soha sem mulasztotta el. E sorok írója előtt, legutolsó találkozásukkor, a „Stomfai család” előadása után behatólag nyilatkozott e darabról. De figyelmét a legkisebb irodalmi mozgalom sem kerülte el.

Hivatalos érintkezéseiben ridegnek és szigorúnak, magánérintkezésben merevnek és kevélynek tartották. Önérzetes volt s nem közeledő. De föl tudott melegedni s ilyenkor szelleme fényoldalait verőfényben mutatta. Ritka ember volt, ki erkölcsi szigorának s igazságszeretetének és nem közönséges mértékű köteleességérzetének köszönhetné pártatlan tekintélyét s a köztiszteletet.

Mailáth György kidöltével nemcsak az ország legfőbb bírójának helye maradt üresen — s utána oly nehezen betölthető. A régebbi nemzedék ama kiváló alakjai egyikét vesztettük el benne, a kikben tudomány és erkölcs, szigor és nemesség, tehetség és jellem egyesült, nagygyá tenni az embert, a férfit.

Most, hogy a zavari családí sirbolt bezárult mögötte s a ravatalára tett koszoruk egyenként elhervadoznak, — még a rejtelmes gyilkosság nyomozata tartja ébren a figyelmet gyász keretbe foglalt neve körül; a nyomozás sikerre vezetend, vagy elposványosodik; gyilkosai elveszik büntetésüket a földi igazságszolgáltatástól vagy a mennyeitől. De Mailáth György becsé és érdemei nem voltak mulandók s emléke sem lehet az. A magyar jogszolgáltatás történelmében a legfényesebb lapok egyike az ő érdemeivel van tele írva s fejezetében az ő nevé viseli; a bírói ítélet s a parlamenti ékesen szólás zöld cserkoszorujra nem hervadhat el szobra halántékain s a magas állások, melyeket ő betöltött, nemcsak külső fényben voltak gazdagok, hogy azt rávessek, hanem az ő személyiségétől nyerték belterjes fényük erősbülését. Nevét s emlékezetét a magyar történelemből sem az idő, sem átalakulások nem fogják kitörölteni.

—á—

## AZ ÉLETRŐL.

Hosszu kínok, kurta kéjek,  
Nagy küzdelem kicsi bér, —  
Mégis, mégis szép az élet,  
Sok gyönyörben lehet részed,  
Mig utad a sirhoz ér.

Ha válladat száz gond nyomja,  
Ha megesselt is lány, barát,  
Ne gondolj a sirhalomra:  
Az élet megörvösolja,  
A mi sebet maga vág.

Úgy toúl érzés érzésre,  
Miként egy hullámra más,  
Alig-alig veszed észre,  
Mikor támad a sötétre  
Legvakítottb ragyogás.

Magában a fájdalomban  
Van érzet, mi fölemel;  
Bár szíved vérezze dobban,  
Mindenkör egy vigaszod van:  
A tudat, hogy létezel.

Lenni! Mily hatalmas eszme!  
Érzek, tudok, akarok,  
Nem csak a mindenség része,  
Mely beolvad az egészbe,  
Magam is egész vagyok.

Ható, tevő, mint az isten,  
Önmagamban egy világ, —  
S volna vágyam széjjalesnem,  
A róntó halált keresnem,  
Hogy holt porrá gyárjon át?

Nem, a sir nem rév nyugalma,  
A hol a hajós kiköt;  
Tengerárnak forgatagja,  
Mely hullámot összecsapja  
A szétört hajó fölött.

INCEDEMI LÁSZLÓ.

## A GYÖRGY KOCSIS OSTORA.

Történeti beszéde.

Irtta P. SZATHMÁRY KÁROLY.

(Folytatás.)

A tunyogi öreg harang már isteni tiszteletre hívta a protestáns egyház heivét, midőn Tunyogi Ferencz józú otthoni álmából fölserkent. Tavaszról és angyalokról álmodott s ébredő tekintete csakugyan a tavasz első virágaira, egy szép ibolyabokrétára esett, mely még a friss reggeli harmattól nedvesen, ott pompázott az asztalon, kellemes illattal árasztva el a szobát. E szerint már a kis Zsuzsika benn járt a szobában és nem sokára édes anyja hangját is hallá, a mint rendeletet adott az egyetlen férficselédnek a háznál.

Sietett az öltözéssel s csakugyan alig vehette ruhát magára, midőn anyja már benyitotta szobája ajtaját, egészen ünnepi templomozáshoz öltözve, tornyos fekete fejkötővel, nagy selemkötényvel, sötét szőrruhájában.

— Te nem jössz velünk a templomba? — kérde anyja, miután fiát homlokon csókolta, — ez a tunyogi nép igen vallásos s bizonyosan örülne rajta, ha meg földesura fiát ott láthatná az urvacsorájánál.

A fiu elhalványodott s tétovázó hangon kérde:

— Hát van itt a faluban katolikus templom.

E kérdésre azután a nagyszony halványodott el s ingerülten kérde:

— Hát mi közöd neked a katolikus templomhoz?

— Csak annyi, — mond az ifju ember egy közeledő baj előjelével, — hogy én magam is katolikus vagyok, mert a méltóságos grófné engem abban a religióban neveltetett.

No a nagyszonyynak sem kellett több.

— Jaj, jaj, jaj! — kiáltá, — háromszoros jaj az átkozottra, a miért az én fiamat megrontotta s az ördögök körme közé vetette! Jaj a botránkozónak, — folytatá, miközben tornyos fejkötőjét lerántotta fejről és az asztalra dobta nagykendőjével együtt, — de még jajabb a botránkozótónak, verje meg a Jehova, a miért fiamat és ünnepeket elrontotta!

— No, no édes anyám, kedves anyám, — mond Tunyogi Ferencz az öreg asszonyt engesztelőleg simogatva, — hiszen azért, hogy az ember katolikus lett, csak nem jut a kárhozatra, amazok meg épen azt hiszik, hogy a protestánsok, az eretnekek jutnak oda.

— Elvette a gyermekemet: az Isten sohase áldja meg érte!

— Dehogyan vette, dehogyan vette édes jó anyám, hiszen én csak az vagyok, a ki voltam, édes anyámnak szerető, engedelmes fia.

— Dehogyan vagy, dehogyan vagy; alig tudok reád jó szemmel nézni, mióta megdudtam!.. Hát láttál, hallottál-e te valaha katolikus Tunyogit ezen a világon?

— Hát hiszen látni nem láttam, — mentegődzik a fiu, — de hallani hallottam; mert hiszen az ősapám, Tunyogi Péter, mint a leveles ládából olvastam, még katolikus ember volt; mert még akkor nem is voltak protestánsok Magyarországon: szomorú dolog lenne, ha azért a gyeheña tüzére kellett volna ártatlanul jutnia... Aztán lássa édes jó anyám, a grófné, igaz, hogy megszegte a szavát, de hát nem is bocsátott el üres kézzel, itt van az inskripczió Jeszenő-Várallyára, a melyet örökjussónak nekem és maradékainknak hagyott.

Azzal oda tartotta az írást édes anyja szeméi elé, ki azt nagyhirtelen kikapta kezéből és száz meg száz darabra tépte, hogy szertesét hullott a szobában.

— Imhol a telelkedára, melyet az ördögnek eladtál! Már most fölmentettelek a vérel írott kontraktus alól, — folytatja megkönnyebbülve, — most már az enyém vagy! És kitérta karjait, hogy fiát megölelje.

De a szegény írődeák nagy keservesen nézett a szertesét szórt írárdarabokra, mint a gyermek szokott szétórt játékára; s azon gondolkodott, hogy miként lehetne azt ismét összeragasztani?

— Jaj édes anyám lellem, be nagy kárt okozott nekem: tudja-e, hogy egy egész falut szórt szét itt a földön, az én összes keresményemet, véres verejtékeim árát?

— Mit bánom én, — mondja most már egészen lecsillapodva az öreg asszony, — csak-hogy a lelkeket megmentettem! Most már vissza se gondolj többé Ungvárra, mert én ugyan többé vissza nem bocsátlak oda a pápisták közé! Azzal főkötőjét, kendőjét vette, s kieszelt a szobából.

Tunyogi, ki nagyravagyó és kapzsi embernek volt nevelve, mégis csak nagy mértékben megütődött Homonnayné adománylevelének megsemmisítésén és azon törte fejét, miként lehetne a dolgot helyrehozni. Két kezére nyugasztott fejjel mindent meghányt-vetett, míg végre abban állapotott meg, hogy menten visszasiet Ungvárra; elpanaszolja urnőjének, hogy az iratot utközben valami csapás érte; és miután a dologban azóta, hite szerint, semmi sem változott; meg volt róla győződve, hogy az okmány újabb kiállításának semmi akadályja sem lesz.

Ez elhatározással kilépett a tornácra s reá kiáltott Jánosra a mindenesre, hogy nyergelje meg a pejkót, mert neki azonnal indulnia kell. De a mint e rendelkezést a nagyszony meghallotta, megint visszarohant fia szobájába s annak nyakába borulva keservesen sirva kérte. ne tegye a szülői házon azt a szegényt, hogy alig fél napi mulatás után, épen husvét első napján, hagyja oda, de a fiu engesztelhetetlen volt és sehogy sem akart a maradásba egyezni.

— Bolond lennék én akkor, még pedig köztözni való, ha egy falu birtokát, a melyet véres verejtékkel szereztem, olyan könnyedén elcsapnám magamtól. De csodálkozom édes anyámon is, hogy midőn alkalom akadna nemcsak szegény édes apám vesztését helyre hozni, hanem a régi hirneves Tunyogi-familiait is újra fölemelni, az egész dologról ily könnyen gondolkodik.

— Nagy dolog biz az, fiam, elismerem, de hát hogyha a lelked ára volt, melyen hitedet vetted meg tőled!

— Nem is az volt, — veti ellen a fiu, — én a jószágot nem vallásom változtatásáért kaptam.

— De hát miért kaptad akkor? — mond az özvegy, fiát élesen szemügyre véve.

— Hát egy versért, a mit Rákóczi ellen irtam.

— Tyűh, forgós, lánczosadta! — kiáltá el

az öregasszony legnagyobb káromkodását, — hát te irtad azt a piszkos verset, a melyért az erdélyi orthodoxus fejedelem ő nagysága olyan indulatba jött, hogy azonnal háborút indított a német császár ellen?

— Igenis én irtam, — mond a fiu sz. mlesütve, töredelmes hangon.

— No fiam, hát tudod mit?.. Ha azt a verset te irtad, a melyért szegény édes atyád, ha meghallaná, megfordulna sírjában és ez a tunyogi nép, ha megtudná, darabokra tépne széjjel; az orthodoxus fejedelem ő nagysága pedig az első fára akasztatna fel s jól tenné, — én mondom, édes anyád, hogy jól tenné, s ezért a bünödért te még jutalmat mertél elfogadni: akkor tudd meg te familiádtól elzüllött fiu, hogyha százszor eleimbe hozod azt az irást, én kétszázszor tépem széjjel! Én mondom ezt, anyád, özvegy Tunyoginé, Morvai Erzsébet.

A fiu, ki nem érezte magát olyan hibásnak, anyja vélt tulszásai által most már makacsos lett s dacosan kiálta:

— Majd gondom lesz reá ez után, hogy ne téphesse széjjel anyám asszony!

Erre most a szegény özvegy rémült meg s fia nyakába akaszkodva, sirva, zokogva kérte:

— Ne menj vissza édes jó fiam!.. Hagyd a pokolba azt a rossz uton szerzett jószágot!.. Megélünk mi itt is valahogy... Elveszed Zsuzsikát... Mert látod, az a leány bevalotta nekem, hogy jó szívvél van hozzád.. Aztán megélünk itt boldogan, becsülettel.

— De hát az erdélyi fejedelem! — veti mogorván ellene a fiu.

A te hírnödet nem ismerik mások; remélem, nem is dicsekedtél el másnak vele... Az után majd levelezked, visszaveszed atyáid vallását s elmész azt védelmezni a fejedelem seregével.

— Sokat kíván anyám asszony egyszerre!.. Nem lehet az, hogy én fegyverrel forduljak azok ellen, a kik tisztességgel felneveltek, felgazdagították s az ellen a hit ellen, a melyben felnövekedtem!

E pillanatban Zsuzsika jelent meg az ajtóban, szép rózsaszín ruhában s nyakán egy önhimzette csinos Zsuzsi-kendőcskével; gazdag haján édes-



MADONNA DI CASA COLONNA. — RAFAEL SANTI FESTMÉNYE.



MADONNA DELLA SEDIA. — RAFAEL SANTI FESTMÉNYE.

anyja szép köves pártája, — olyan volt, mint egy mennyből alászállott angyal.

— Némém asszony lelkem, már a bemenőt is elhúzták: nem indulunk még a templomba?

— Nem kedves leányom, — mond az özvegyasszony könnyteli szemekkel, — látod, Feri bátyád itt akar bennünket hagyni; jer, segíts is nekem kérni.

Zsuzsika bátortalanul közeledett; nagy fekete szemét, melyekbe szintén könnyük kezdetek gyülekezni, bátyjára vetette s kis kezét összetéve, esdő hangon mondá:

— Ne menjen el édes Feri bátyám, ne hagyjon itt minket!

— Nem lehet kedves hugom, — mond Tunyogi a megindulás hangján, — igen nagy okom van nekem arra, hogy Ungvárra visszatérjek. Lehet, hogy életemmel játszom, ha itt maradok s azt csak nem kívánhatjátok tőlem! Azzal meg is indult az ajtó felé.

De édes anyja mindkét karjával fia nyakába akaszkodott. Zsuzsika is megfogta kezét, de a belső lelki harcban még most is a vagyonvágy és ambíció kerekedett felül; a fiu kiszakasztotta magát anyja karjai közül, anyja kezét megesókolva, kisielt és felszökött lovára.

Édes anyja roskadozva dőlt az ajtó felnek, de Zsuzsikát még nem hagyta el minden reménység, hogy bátyját és kijelölt jegyesét vissza tudja tartani: utána sietett az ifjunak s megragadta a pejkó kantárszárát.

— Hagyj elmennem kedves hugom, majd egy pár hét múlva visszajövök.

— Akkor már jöhet! mondá sirva a leányka; mert engem ugyan nem talál itt, legfőleg ha megkeres valahol a Szamosban!

Az ifjut megragadta a leány szépsége és forró ragaszkodása: azért feltételében ingadozva kérdé:

— Hát szeretsz-e engem igazán Zsuzsika? Akarsz-e enyém, feleségem lenni?

A leány könnyen és mosolyogva bizcentett fejével.

— Hát adj egy csókot foglalóra: s leszállok a lóról.

— Némém asszony lelkem, — kiált be Zsuzsika a tornácra, — szabad Feri bácsit megesókolni?

— Szabad lelkem, szabad! felel nyögve



SZENT CZECCZILLA. — RAFAEL SANTI FESTMÉNYE.

a szegény özvegy, ki még alig tudott helyrejönni felindulásából.

Zsuzsika csókra csucsorította kis, piros száját s picziny lábai hegyére emelkedett, bátyja pedig lepattant a lóról s a kedves leánykát átölelve, forró csókot nyomott ajakára. Zsuzsika azután karonfogva, diadalmasan vezette fel bátyját, ki visszakiáltott a mindenesre:

— János! Vezesse kend vissza a pejkót az akolba!

Az anya ott csüngött újra fia nyakán elvál-

hatatlanul; s a két nő odaadó szeretete kivitte, hogy ünnep másodnapján már az egész boldog család együtt ment fel az isten házába.

(Folyt. köv.)

### OLASZ NÉPSZOKÁSOK.

#### III.

Nagy lakmározással ünneplik meg Nápolyban a Madonna Piedigrotta napját, habár ezt az ünnepet ma már nem is emeli a királyi

pompa és fény, mint a Bourbon uralkodóház idejében. A vigasság kezdődik az ünnep előestéjén, vagyis szeptember 7-én, mikor a *torronaro* felüti méz- és mandula-várcsokkal fölhalmozott sátrát a Chiaia-n és az ánizsszal vagy kömény-maggal fűszerezett limonade- meg jegeszivárusok mintha rendkívüli torokkal és tüdővel készültek volna fel ez üdítő italok hirdetésére. A posilipoi nagy vendéglősnek asztalai a *Scoglio di Frisio*-n hozzák kísértetbe a vevőket a tengeri puhányok mindama ki nem mondható változékaival, melyeket *frutta di mare*-nak hívnak.

Ez az ünnep szolgált alkalmat ama zeneversenyre, mely viszont a régi Görögország klasszikai idejét juttatja eszünkbe, ámbar itt nem az egyének, hanem a dallamok versenyeznek az elsőstől fölött. Eléneklék az összegyűlt népség előtt az utcazi legújabb dalokat, s közös megegyezéssel kiválasztják, melyik különb a többinél s melyik érdemi meg, hogy a jövő évre népdal legyen; az ekként kiválasztott aztán teljes hatalommal bírja mindenek ajkait Furrogatótól Capodimonteig és a posilipoi fok vidékétől a Minerva-fokig. Legkülönösebb e dologban az, hogy ezeket a népdalokat, melyek esetleg az egész világot bejárják, soha sem lehet valamely egyéni zeneszerzőig kinyomozni, hanem úgy látszik, a népszellem önkényes terményei s mint a géniusz égben született virágai, magoktól pattannak ki a nápolyi vítykök szennyéből és rongyai közül. A piedigrottaí Madonna tiszteletére nagy mennyiségű tűzjátékot égetnek el a megszókot puffogással és fényvel; de a tengerből kivilágítása, fél narancshejakban libegő ezernyi ezer mécesekkel, többé nem látható.

A déli olaszok ünnepe disztiményeiben csaknem lángszeszlet határos izlés mutatkozik; ők a legegyszerűbb eszközökkel el tudják azt éni, a mit másutt a legmesterségesebb gépezet sem képes biztosítani. Erdemes meglátogatni Sorrentót ősszel, ha csak azért is, hogy megnézzük, miként van földszítve a sz. Sztiz ez időtájt eső ünnepe, kiválólag pedig az olaszok (rosarium) október első vasárnapi ünnepén. Az olasz utca folyékony árnyéka kiemeli a színeket, távlatá pedig a díszítés egész hatását csodás ragyogású és gyöngédségű öszhangba központosítja. A sorrentóiak legjobban fölhasználják ezeket az előnyöket, s városkájuknak ünnepe köntösében, zöld kapuval, füzéreivel, minden házból, minden ablakból kifüggesztett élénk színezetű draperiával, fenn a legkékebb éggel, körülte a legtisztább léggel nincs mit irigyelnie a császári ünnepre földszített legbüszkébb fővárostól se. A sötéttség beálltával még meglepőbb a látvány. Ekkor a színezést számos vörös, fehér, zöld, tarka lámpa adja, melyek a lombok közé függesztve a kecseljes görbületek minden változatában. Ezek a mécses festett üvegű kis poharak olajjal és bélel fölkeszítve, árnyék egy son, de nagy bőségben és izléstelenen elrendezve bűvös hatásúak; a számtalan fénylő színes pont drágakövekkel kirakottak látszó rendkívül ragyogó világtárássá olvad össze. Délen mindezeket az ünnepeket a sz. Mária valamelyik névnapján ülik meg. Északi-Olaszországban ellenben az illető város vagy község menyei pártfogója tiszteletére tartják és pedig kiváló pompával. Például Florenciazban keresztel sz. János napján, június 24-én minden évben vásár van a Baptistarium előtt, a Santa Maria Maggiore piacon pedig a bércocsik versenyeznek. Így hát az a tisztességet, melyet e város ősi pártfogójának, Marsnak adtak, ma már átvitték — ha bár nem is egészen hozzá illő — keresztény utódjára.

Sajátosabb és jellemzőbb az az ünnep, melyet minden évben június 13-án Pizában tartanak, a város egykori püspökének, jelenleg pedig védszentjének, San-Ranieri-nek tiszteletére. A *Giucco de Ponte*, vagy a hid-játék, kétséggel meg van nyírálva több rendbeli hajdani pompájától és az azzal kapcsolatos körülményektől; de most is elég komolysággal küzd azért, hogy a színpadi küzdelem hasonlítson némileg a valódihoz. Eredetét különböző hagyományokban keresik; legáltalánosabban el van fogadva az a legenda, mely szerint ez a pizai nő hősiességének emlékét akarja fentartani; ezek a nők 1005-ben, miattal férjeik idegen országban háborúztak, Chinsica Sismondi hősnő vezérlete alatt, egyik hidon visszevertek Musetto szaraczen király és katonái rohamát. Az egészről annyi igaz, hogy ez a szokás nagyon régi, mert 1167-ben a befagyott Arno velt a csatár (ekkor ugyanis szent Antal napján, január 17-én tartották) oly kemény hidegben, hogy a folyam jege a terhes szekereket is megbirta. Ez az ünnep a sienai sz. Katalin különös védelme alatt áll. Ugyanis egyszer épen e hidjáték alkalmával a Pizában mulató szentet a dobok és trombiták szokatlan lármaja megzavarta volt áhítatoskodásában, melyet a sz. Krisztina templomában végzett; a szent tudakozta e zaj okát, s mikor megtudta, hogy csak az évenkénti harcezi játékok vesztéket, buzgó az évenkénti roko-

ne történjek valami nagy szerencsétlenség sem akkor, sem azután soha. Azt hiszik, hogy halála után egy alkalommal ez a szent úgy gátolta meg e játék megtartását, hogy rendkívül vihart támasztott, és azután tudatta, hogy ezt azért tette, mert a népségben akkora fokra hágott volna az ingerültség, hogy ha megtartják a játékot, okvetlen verontásban fog végződni. Ezért ezen nap szertartásait a sz. Krisztina templomában nagy misével kezdik meg ennek a szentnek tiszteletére, mikor ide jönnek a Cavalieri di Mezzogiorno vagy déli városok bajnokai; ellenfeleik, a Cavalieri di Tramontana pedig saját külön templomukba mennek a Madonna tiszteletére tartandó nagy misére. A két párt hat-hat csapatra oszolva, szabatos rendben áll fel a Ponte Nuova két oldalán; az összecsapás a hidon történik, a győzelmet annak a félnek ítélik, a melyik több tért foglal el a másiktól, vagy épen leszorítja a hidról. Mindegyik félnek vannak lobogói, tisztjei. A vesztes félnek joga van a győztest kihívni a jövő alkalomra. A győzteseknek joguk van este fáklás menetet rendezni, az ellenfél táborát elfoglalni, a következő vasárnapon diadelpompát tartani, a várost ünnepélyes menetben bejárni, foglyaitka ama magas kocsi után vezetni, melyen a győzelmes vezér ül teljes pompában. A pizai harcezi játékot utánozták Florenciazban 1608-ban a toskánai nagyherceg Comónak Austriai Magdolnával való egybekelésé ünnepén. Ezt a játékot eleinte *Giucco di Mazza* e *Scudo*-nak hívták, mignem Giovanni delle Bande Nere idejében az olasz katonaság fegyverzetét megváltoztán, e helyett *Giucco de Ponte*-nak nevezték.

A hidak ünnepei és a hozzájuk ragadt többféle babona eszünkbe juttatják, hogy a rómaiak a hidakat szenteknek tartották, áldoztak rajtuk, úgy hogy némely elms nyelvész a *pontifex* szót a *pons*-tól származtatja. Ponte a Serraglio havasi faluban egész az újabb időkig szokásban volt május 3-ika estején a Lima-n átvezető hid közepén nagy rakás éghető anyagból tüzet gerjeszteni. E szokásnak, melyet *Jare baldoria*-nak neveztek, semmi okát sem tudták adni, de mégis ragaszkodtak hozzá s csakis ezelőtt két-három évvel hagytak fel vele, attól tartva, hogy a hid két végén levő házak meggyulhatnának. Az az elterjedt szokás, hogy sz. János napja estején a hegyek tetején tüzeket gyujtsanak (alkalmasint a Baal hajdankori tiszteletének maradványa, kapcsolatosan a nyári napmegállással), nagyban divik Olaszország némely hegyes vidékein; az Apenneinek között, mikor a nyári éj sötétében egyik hegycsúcs a másik után föllángol, a hatás rendkívül meglepő.

A Brenta melletti Bassano vidékén a Mariástól legyőzött czimberek állítólagos maradványai egész a legutóbbi időkig fennmaradtak, mint külön népfaj, német tájnyelvet beszélnek és megtartották a kelta népekéhez hasonló némi sajtáságok szokásait. A halottak fölött épen úgy virasztanak, s ha valamely utas meg talál halni, az uton keresztet emelnek neki és követből gu-lát raknak, a melyre minden ott elmenő egy egy követ dob; az erőszakos halállal kimulat fejeiben kalappal, lábain cipővel nyújtóztatják ki, mintha utra készülne. Ezeknek egyike sem olasz szokás, hanem csakis abban a hét községben divik, melyben e régi népfaj maradványai laknak.

Olaszországban a halottaknak is megvan saját ünnepük; november 1-én és 2-án a temetők kedvenc gyűlhelyei a népségnek. Florencia közelében a San Miniato sirkert különösen érdekes mind fekvésénél fogva, melylyel a várost, az Arno egész völgyét és az egészet körül-fölbe a legkecsesebb virágokból s közikbe ve-gyített tollas füvekkel font koszorúk és kereszt-függeszítvek, mások viszont ideiglenes ker-tekké idomítva, cserjékkel és más növényekkel takarják a sirdombot. Rómában a halottak ün-nepe nyolczadnapján a temetőben, egész az újabb időkig, szent drámákat adtak elő, a mi kétséggel is a középkori szokás maradványa volt. Az elhunyt kedvesek sírjainak virágfüzérékkel beagatása szokás volt a klasszikus időkben is, mint szintén a halottak behintése is szentelt vízzel. A nápolyiak a fiatal leánytól azzal vesze-nek bucsut, hogy sírjára a legközelebbi roko-

nok, mielőtt eltávoznának, egész erejükből czu-korkákat dobálnak.

A provinciálisizmusnak és municipálisiz-musnak mind e mai napig annyira hatalmas szelleme sokat tesz arra, hogy Olaszországban fennmaradjanak a nép minden egyes osztályának különös szokásai, s valljuk meg, hogy bármily kellemetlen ez a szellem a politikások előtt, de ebben az országban nagyban emeli az utazás bájait, mert változatossá teszi a helyi színezést és az utast minden állomásán újabb meg újabb érzületekkel és hagyományokkal hozza érintke-zésbe. A félsziget valamennyi népfajai egyetlen nemzetiséggé olvadásának emlékét minden esztendőben megünnepeli június első vasárnapján, ez az ugynevezett *Statuto*, vagy az egyesült királyság alkotmányának ünnepe; de a nép nem igen tartja ezt a hivatalos ünnepet; jórészt számba sem veszi, míg buzgólag ragaszkodik minden helyi szokáshoz, holott ennek eredete és jelentése a mult homályába veszett.

A hajdankor hagyatéka sehol sem bir ak-kora kötelező erővel a jelenkor cselekvényeire, s ez az érv: «őseink is így tettek», sehol sem pa-rancsolja oly föltétlenül a régi ösvényen mara-dást, mint Olaszországban, hol a mult idők em-lékeinek hosszu sora lebeg a nép lelkében és harmincz évszázad hagyományai rétegenként üledetek egymásra. Oskok, etruskok, szabinok, ligurok, görögök, latinok, góthok, longobardok és szaraczenok laktak itt és lábaik nyomát mind-egyik itt hagyta e földben; de míg adalékaival mindnyája hozzájárulta népszokásaihoz, állandó emléket egyikök sem hagyott szívében; és mind e népek vallásától merőben különböző hit sa-játították el s honosult meg, mely a hátraha-gyott elemek össze nem illő vegyületét megtsiz-tította és átalakította. Így azután a szokás él még, de indokai feledtek és a régi mythológiák czafrangjai némelykor sajátságosan idomíták az új hit kívánalmaihoz. A Cybele bójtje a Ma-donna bucsujára van oltva; a Janus lepényeit a körülméletkedés ünnepére sűtik; a Mars játékaik eltulajdonítják sz. János dicsőítésére és az Astarte jelképét azok cserélik ki, a kik a föltámadás miszteriumát gyakorolják. De ezek a régi szert-artások vajjon meddig maradtak még fenn a tizenkilencedik évszázad utilitariánus áramlatá-ban; nem fogja-e valamennyi rövid időn eltö-rölni az a korszelleme, mely szintegy elsimítja és áthidalja az emberi természet minden egyenlő-tlenségét, mint vasutjai a föld felszínének dara-bosságait, és a mely a földtekét s lakóit mind inkább-inkább törekszik az egyformaság egy-hangu színvonalára hozni?

**A BUDAVÁRI RÉMESET.**

A szó valódi értelmében *dermesztő* hatású eseményre ébredt a főváros mult hó 29-én. Már az éj maga olyan volt, a minőt Shakespeare fest Macbeth meggyilkoltatása jelenetéhez.

«Viharos éj volt; ott, a hol mi háltunk, Ledőltek a kémények is, sőt azt Mondják, a légben jajveszékés, Halálnyögés, bős jóslat hallott Tűzvész s keserves zúrvár felől. Mit mostanába költ ki a gyász idő. Éjhosszat a kuvik sűvölt, sőt Mondják, a föld is lázban reszketett» stb.

Már pedig a jelen ivadék, főleg pedig az, mely arra a szomorú fölénre hivatkozhatik, hogy kenyere javát megette, nagyobb szeleket is ért meg már, mint az, mely e nap reggelén a *Mailáth* palota kitorított ablakán át a felig le-eresztett függőnyt és az erkély és bástyafalról lelógó véres kötelet lengette. Csak ekkor érez-tük igazán, mi különbség van a politikai és a *közönséges* rémtett által előidézett borzadály között.

Kétséggel, hogy ez utóbbi a nagyobb. A minthogy az életben, tehát a költészetben is, mindig mélyebb az a hatás, melyet nem idő-szerű, sajátlagos, divó *eszmék*, de az általános, az örök emberi érzések, indulatok küzdelmének egy-egy rendkívül jelenete ébreszt.

A politikai gyilkosság inkább az emberi értelem, a közönséges azonban egészen az em-beri erkölcs világának tévedése. Amaz minde-nekelőtül gondolkozásunkat foglalkoztatja, s a

kettő közt majdnem az a különbség, a mi a művészet és a természet által fölidézett hatás közt. A politikai merénylő egy eszme harczoza, a ki ez eszme diadalát üdvösnek véli az em-beriségre, hazájára nézve, s a gondolat, hogy bármi mély értelmi tévelyedésből, de minden önzés nélkül, saját élete föloldozásával haj-totta végre a magában véve rettenetes tettet, mérsékli erkölcsi fölhaborodásunkat, megdöb-benésünket. Megrendül bennünk a hazafiai érzés, viódik a megyőződés, tépelődik a böl-cselkedő okoskodó értelem, de az emberi érzé-sék hurját csak melleleg, mintegy szőr mentén érinti a végbement esemény hírének rajta átro-hánó szellele.

Végre is pedig az *ember* a sokkal több, az az eredeti ő s lény bennünk; a hazafi, a vallási és nemzetiségi eszmékért rajongó politikus, a társadalmi egyén már csak egy hajtása e törz-snek, mely az időkhöz képest erősebb, gyöngébb, sőt olykor csak a fattyunövés természetével bir.

A közönséges gyilkosság bünténye látatja velünk az emberi lélek legsötétebb, legszedítőbb mélységét.

És hogy ez esetben az forog fönn, azt a megrendítő hír első hallásakor minden gondol-kozó ember azonnal kitalálhatta.

Boszu vagy rablás, mindenesetre közön-séges büntény. De a kettő között mégis rettene-tesebb az utóbbi. És ez esetben annál inkább, mert van a társadalomnak egy olyan felső, hogy úgy mondjuk, mári olympi légköre, a mely már mintegy felül állani látszik azon, hogy oda a közönséges rabló, utonálló keze fölhatolhasson.

A mint már egy erdélyi fejedelem meg-mondta, hogy ritkaság, miszerint fejedelemi személyt öreg löszerszám (ágyu) öljön meg, azonkép még találób a megkülönböztetés, hogy még nagyobb ritkaság, egészen kábító kicsapon-gása a véletlennek, ha országra, sőt világra szóló fontosságú magas állású egyéniség közönséges rablógyilkos kezétől esik el. Hogy millióikkal bír embernek meg kell és meg lehet halni azért, hogy egy közönséges zsvány — *zsebőrá-jától* és tán koldusok számára napi kiadások végett magával hordott zsebpénzétől megfoszt-hassa!

Igazán *barok*, noha tán annyival bántóbb neme a tragikumnak, végtelenül lehangoló böl-cselmi elmélkedésre készítő, ádázul eszeveszett szeszélye az ember földi sorsát intéző vak vé-letlennek!

Áldozatul esni egy nem is öntudatos, de tettének jelentőségét megmérni képtelen, öntu-datlan közönséges *Herostratus*nak!

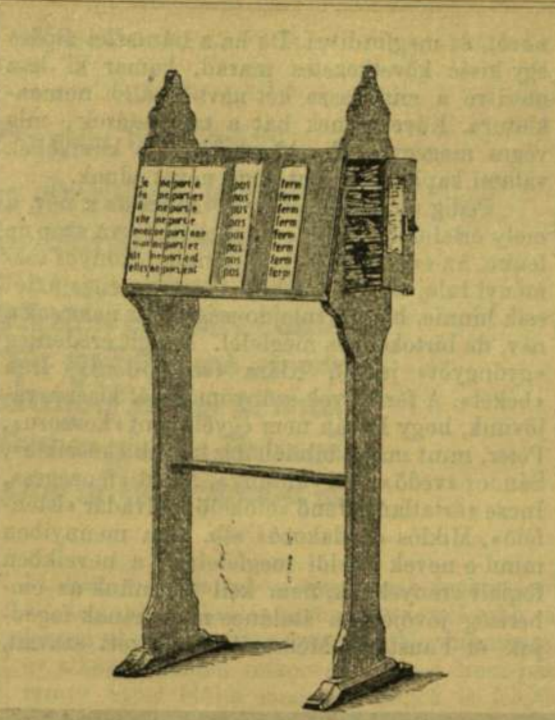
«Ez hát vége Hollandia meghódítójának!» kiáltott föl I. Napoleon, midőn meghallotta Pichegru öngyilkosságának híret. «Ez hát a vége Magyarország birájának!» — kiálthat föl a történelem írója ama lapon, melyen Mailáth György végzetes halálának esetét jegyzi föl.

VAJDA JÁNOS.

**NYELVTANT TANÍTÓ GÉP.**

Feltűnő, hogy korunkban, midőn a tanítá-snál mindennemű egyszerűsítő eszközöket iye-kezzek kitalálni s midőn nemcsak a számoló-gepnek vannak divatban, de az olvasás elsajá-títását is különböző gépekkel igyekezzek meg-könnnyíteni a tanulóknak, — a nyelvtan tanítá-sához csak most kezdik először az emlékezetet elősegítő gépetek használni. Az új találmány a francziáktól ered s még más nyelvre nem is alkalmazták, ezért mellékelünk képmint is, hogy mutatja be e gépet, a mint a franczia ige-hajto-gatásban tájékoztatást nyújt.

A franczia nyelv ige-hajto-gatása mind a négy mód szerint igen szabályos, de azért külö-nösen oly idegen nyelvű tanulóknak, kik a latin nyelvet nem ismerik, meglehetősen nehéz és szá-



raz. Ezért szokták már régebben a nyelvtanok és szótárak végén az ugynevezett paradigmákat táblázatosan összeállítani, melyek által a tanuló a megjegyzéseket és eltéréseket rögtön áttekintheti. Ily módon azonban még mindig tisztán gépies a franczia ige-hajto-gatás megtanulása s ezért alkalmazzák az új gépetek, hol az ige-haj-to-gatás jóformán a tanuló szemelátára törté-nik, az alakok megcserélődnek s az oktatás így élénkebb és változatosabb lesz.

Az itt bemutatott csinos minta, melyet Kö-ber, a meiseni (Szászország) felsőbb leányiskola franczia nyelvtanítója tervezett, állvány-alaku. Ha a jobb oldalt levő ajtó kinyitjuk, tíz pléh-szelenczét vagy dobozt látunk, melyeknek tar-talmát a kinyitott ajtó bensei oldalán alkalmaz-tott indexen megkülönböztethetjük. A dobozok-ban tartott s a megfelelő jelekkel ellátott táblákkal vagy pálczikákkal képezük a többől és végzetből igen kis fáradsággal a hajto-gatást s egyuttal a tanulóknak az igekepződés fokozatait is bemutatjuk. Két más táblácska segítségével a névragozás legfontosabb alakjait is képesek vagyunk összeállítani. A leleményes tanészker-meskedők útján valószínűleg rövid idő alatt hozzánk is elkerül.

**VEZETÉK- ÉS KERESZTNEVEK.**

A lapokban nemrég feltűnést okozott egy mátkasági hirdetés, mely ékes egyszerűséggel adta tudtára mindenkinek, hogy Max Goldmann ur és Fanny Silberstein kisasszony — jegyesek. Valakinek eszébe jutott ez alkalommal, hogy minő juveliros-üzletet lehetne ezeknek egy pár év múlva berendezniök, ha majd az apró Gold-mann és Silberstein ötvények kellő módon fel-szaporodnak s esetleg egy-egy Diamant-vagy Ru-binfeuer-ivadékkal is új frigrre lépnek. No hát a névtalálkozásoknak ez a humora korántsem oly ritka. A falusi katedrák elég Fehér Gyurkát és Vörös Julcsát, Kis Jánost és Nagy Zsuzsát hir-detnek világgá, s ismertünk egy Éva László nevű derék bácskai földműves gazdát, ki László Évát bírta feleségül.

Nagyobb fontossággal bírnak a vezetékne-veknél a keresztnevek, melyek önkényes vá-lasztás tárgyát képezvén, csak úgy alá vannak vetve a divat koronkénti áramlatainak, mint akár az öltözet s tanulmányozásuk egészen új látkört nyit fel előttünk a politika, vallás és történelem terén.

Szokás volt például a renaissance korában pogány, római és görög neveket venni fel, mi-nők: Pompejus, Césár, Lucretia, stb. Gazdag forrással szolgált erre ugyanekkor az epikai iro-dalom és a hitregetan is. II. Pius pápa, tudjuk, hogy Aeneas Sylviusnak nevezte magát. A Ba-glioni családban oly nevek fordultak elő, mint Atlanta, Andromakhe és Dejaneira, míg a Grossi családunk az egész trójai háborút meg-örökítették névsorukban, a mennyiben négy fítestvér lett Akhille, Agamemnon, Paris és He-k-tornak keresztelve.

Leopardi, a kitünő olasz költő, nem is áll-hatja meg panasz nélkül, hogy e divat annyira

harapózott már, mikép a renaissance korabeli olaszok oly gyűlölt neveket sem állottak föl-venni, minő a római történelemben ellenséges hangzású Hannibal. «Békaegerharcz»-ában pél-dányul állítja fel e tekintetben a békát, ki gyermekeit nem akarja az ellenséges egerkirály nevére nevezni, — «míg nálunk — írja — oly neveket kell hallanunk, mint Hannibal, Armi-nius, stb. Julius, Pompejus, Germanicus, Cam-illus és Pius helyett.» Megnyugtathatta azon-ban Leopardit is az a körülmény, hogy volt idő, mikor Németországon is annyira hódoltak a latin hangzású nevekek, hogy a pfalzi vá-lasztófejedelem egy Persiust küldött a császári udvarhoz követül, míg ugyanakkor Frankfurt városának ügyigazgatója Fabricius nevet viselt, I. Lipót császár udvaránál pedig az olasz her-czégéseket egy Bonaventura de Gisgone a Cartagine nevű egyén képviselte, egyenes ivá-déka Hasdrubalnak.

Talán ennek a régi szokásnak maradványa az, hogy szász atyafiank ma is előszeretettel ragasztanak egy-egy latin végzetet neveikhez, még ha az távol áll is a latinosságtól. Fabricius még megjárja, de Bedeus, Hoffgráfius már na-gyon erőszakoltak. Pedig az idegen nevek föl-vétele elleni nemzeties igazgatás ép oly régi, mint a szokás, az ősi nevet idegenel cseréli el. A görög proféta és esodavető, tyannai Apollonius sokat gáncsolta honfírtársait, hogy olyan «bar-bár» neveket vesznek föl, mint Fabricius és Lucullus, míg a zsidó rabbi, Bar Kapra azt erősíté, hogy a zsidókat őt jótétért szabadítá ki az isten az egyiptomi rabszolgaságból s ez őt iótét egyike épen az volt, hogy hívek maradtak Ruben, Jehuda és Benjámin zsidó neveikhez, s nem nevezték magokat Julián, Rufus, vagy Alexandernek. De az első keresztényeknek is megiltotta már a niceiai zsinat, hogy gyerme-keiknek pogány neveket adjanak s ezzel szem-ben a keresztény neveket ajánlotta. Viszont a zsidóknak is több helytt tiltva volt, egész a leg-utóbbi időkig is, keresztény szentek nevévenni föl, a mint hogy az athéniek sem engedték ra-bszolgáiknak oly tisztelt nevek utánzását, mint Harmodius és Aristogiton.

A családnevek tanulmányozása bizonyos vonatkozásban ipar- és műtörténelmi adalé-kokkal is bő mértékben szolgál. Mert ha való-szinű az, hogy a kit Olálnak, Németnek, Rác-znak, Horvátnak, Olasznak, Csehnek vagy Orosznak hívnak, származásilag is e nemzetek valamelyikétől vette eredetét, nyelvészeti tény az is, hogy a Mészárosok ősjaja mészáros, a Szabóké szabó, a Kovácsoké, Lakatosoké, Ötvö-söké, Asztalosoké, stb. kovács, lakatos, arany-műves, asztalos lehetett. Innen e vezetéknevek-nek nagymérvű elterjedése, úgy hogy vidéken a nép mindig valami megkülönböztető jelszót is csatol a kiről épen szó van. A csipkés-Szabó például egészen más mint a dombi-Szabó, s ez újra más mint a marei-, klári-, vörös-, vagy juh-Szabó. A Kovácsok közt is vannak fáber-Kovácsok, meg nyul- és vicze-kovácsok.

Ilyen megkülönböztetési hajlam tpremti meg a gunyneveket is, melyeknek a német Spitzname, s az angol nick-name felel meg. Hasonló névelvontásoknak, vagy ujonkereszté-léseknek leginkább az idegen és kiejthetlen nevű zsidók, német származású kultur-mérnökök, faluról-falura szaladgáló ügynökök és utazók vannak kitéve. De több esetben nemcsak a könnyebb kiejthetés szüksége, hanem egyenes gunyos czélzás is lappang ez elnevezésekben. Hegyen-magos (törpe egyén), Kapd-le, Leszek-tur (ezt szokta mondani), Szöke-Dinnye, Fél-Alma, Gyönyörű (mert ragyás), stb. különböző vidéke-n divatozó gunynevek. Többször a nép min-den családnév mellőzésével az apa és fia kereszt-nevének összetételével nevezi a fút, s így az apa keresztnevéből idővel családnév válik. Péter János, János a Péter fia, Gergely András, András, kinek az apja Gergely volt. A névalkotásnak ez az ősi módja még ma is túlnyomó köznépnél-nél. Néha az apa keresztneve mellett még a vezetéknev is megmarad s így két névből alakul egy családnév, minő például Kisantal a széke-lyeknél.

A reformáció kora a bibliai nevek divat-ját vetette fel. Különösen a puritánok nem rit-kán egész bibliai szakaszok szerint nevezték magokat el. Jakab királyságát alatt Carew Tamásnak, az alsóház előadójának egy jeje, kit Mértékletességnek neveztek; négy leánya

pedig Türelm, Hallgatóság, Mértékletesség és Okosság nevekre hallgatott. Még furább neveik voltak a XVI. századbeli Helly Tamás pap gyermekeinek, t. i.: Bömalaszt, Gyarpvás, Búntagadás. Végre Andrea Bálint fiának két leánya Augustana Confessio és Formula Concordiae volt. Szombatos székelyeinknél az ó-testamentomi nevek kultusza még ma is fennáll, s Mózes, Áron, Barnabás, Simon közelterjedésnek örvendenek.

Történeti események is nagy mértékben folynak be a keresztnevek megválasztására. E század elején Poroszországban sok lányt hittak Blücherette-, vagy Landsturminenak s volt idő, midőn a Napoleon nevet nálunk is derűre-borura osztogatták, a nagy históriai család iránti hódolattól. Franciaországban már nem megy ez ily könnyen, s elfordult, hogy a Gambetta kereszt-név fölvetését az anyakönyvet vezető hatóságok kereken megtagadták. Egész népszerűkké tették koronként a Lottikát «Werther szenvedései», az Oszkárokat, Zelmákat és Malvinákat «Ossián énekei» s az Elzákat «Lohengrin».

Minél előkelőbb társadalmi állást foglal el bizonyos család, annál kizárólagosabb keresztnevei megválasztásában is. Némely arisztokrata családokban századokon keresztül ugyanazon nevek fordulnak elő, öt-hatféle változatban. Még inkább áll ez az uralkodó családokról. A Valois-k a Henrik, a Bourbonok a Lajos, a Lotharingi ház a Károly s a Habsburg-ház a Rudolf nevet őrzi különös ragaszkodással hagyományai-ban. A József név, mely jelenleg uralkodó családunkban annyira kultivált, régebben nem tartott előkelő névnek. Csak I. Lipóttal lett trónképes, ki az ilyen név osztrák védszent iránti hódolattól származtatta át fiaira, fogadást téve, hogy ha az ég kegyelméből fiórököst nyer, mindannyiát Józsefnek fogja nevezni.

Ha már a köznép-nél is általánosan gyakorolt szokás a keresztneveknél több nevet adni az újdonszülöttnak, vagy pedig bérnialáskor meg egygyel kiegészíteni az eredetit, annál óriásibbá nő a nevek halmaza főképp a spanyol és portugál hercegeknél és hercegnőknél. Gyakran a zsidók is mindennapi nevek mellett még egy talmudbeli ünneplő névvel is bírnak, melyet különösen a zsinagógában használnak. E rendkívüli név rendezes hangrokon a közönséges névvel; Ábrahámnak a közéletben Adolf, Josuának Osiás, Malke-nak Amália stb., felel meg. Így lesz sokszor ós zsidó névből is modernizált név: Wolfból Vilmos, Juttából Julia, s így tovább. A japánok is rendezes több nevet fogyasztanak. A születésnél nyert nevet nemcsak a keresztnevének neve váltja fel, mihez utóljára a halál után még egy külön temetési név is járul. Midőn a fiatal menyecske először látja a parányi bölcsőt feljé mosolygani, boldog ringatása közben hány-szor nem kezei fejtörése tárgyát a név, melyet gyermekének lesz adandó. Mert minden közönséges név csak nem fog illeni ahhoz a drága kisdedhez, ki büszkeségének forrása, életének kincse és szemefénye. Az elsőnél még könnyen megy, mert attól, ha fiu, rendezes nem hagná elvitati a mama a papa

nevét, és megfordítva. De ha a házaselet áldása egy kissé következetes marad, hamar ki lesz merítve a mindössze két névből álló nomenklatura. Következnek hát a találgatások, míg végre megegyeznek abban, hogy a kicsikének valami kapitális jelentőségű nevet adnak.

Pedig mindez felesleges. Nincs az a név, a mely értelménél és jelentőségénél fogva szép ne lenne. Az ember a névben mindig bizonyos eszményi tulajdonságot ruház át az egyénre s jól esik hinnie, hogy e tulajdonságoknak nemcsak a név, de birtokosa is megfelel. Margit eredetileg «gyöngyöt» jelent, Klára «széplőtlen», Irén «békét». A férfinévek szónyomozását kísérve rájövünk, hogy István nem egyéb mint «koszoru», Péter, mint már a bibliából is tudjuk «köszikla», Sándor «védő», Pál «kicsiny», Ágost «fenséges», Incze «ártatlan», Jenő «előkelő», Tivadar «isten-felő», Miklós «hadakozó» stb. S a mennyiben mind e nevek viselői megfelelnek a neveikben foglalt erényeknek, nem kell féltünk az emberiség jövőjét, ha általános maximának fogadjuk el Faustnak Melisztohoz intézett szavait,

Még az istállóban is vannak freskók, melyek geologiai korszakokra vonatkoznak. Két emelet tele van könyvekkel, fegyverekkel s más gyűjteményekkel. A várpalotát mindenütt villamfényvel világítják.

\* Az angol menyasszonyok nem elégsznek meg többé hófehér öltözettel, hanem oly színt vegyitnek még hozzá, mely vőlegényök hivatására vonatkozik. Régi nemeseknél a czimer, a katonáknál a ruházat, a vadászoknál a futtatási színek a választottak. A menyasszonyok uszályát fantasztikus renaissance-kori vagy matröz-öltözetbe bújtatott apródok viszik. Egyik nő apródjait úgy öltöztette, mint I. Károly fiait annak Van Dyk híres festményén.

\* Az északamerikai indiánok házassági joga. Ha az omahák vagy ponkák, vagy általában a degitha indiánok tömegesen vadászni mennek, törzsek szerint telepednek le, mely törzsek közt mindeniknek külön állatneve van. A törzs egyes tagjai rokonok lévén, nem szabad összeházasodniok, másrészt azonban a rokonság csak a férfi-ágra terjed ki. Más törzsből sem szabad nekik korlátlanul választani a nőt, legalább abból nem, melyhez anyjuk tartozik. Gyakran megtörténik, hogy egy férfi elhunyt fiúve gyermekét magához veszi, a nélkül, hogy az özvegyet nevévé tenné. Az is megtörténik, hogy a halálkölő férj, ha tudja, hogy férfi rokonsága nem sokat ér, nevének azt tanácsolja, hogy halála után más törzshez költözzék. Ha az özvegy férfi 2-4 évig nőden marad, többé nem szabad nősülnie; az özvegy nőnek el-lenben férje halála után négy évig egy-általán nem szabad új-ból férjhez menni.

\* A keleti szönyegeket a középkorban már általában használták Európában. De hogy jóval régebben is ismeretesek voltak, nemcsak a klasszikus irod s a biblia több helyei tanúsítják, hanem az ásatások is. Schliemann a régi Trója vidékén egy sírszobor-művein felismerte a keleti szönyeget. Kele-ten, hol a sátor a ház helyét pótolja, a szönyegek a legfontosabb házi butorok. A keleti szönyeget Európában legelőször a párisi takácsok kezdték utánozni a 16-ik században s már XIV. Lajos nagyszerű szönyeget gyárt létesített.

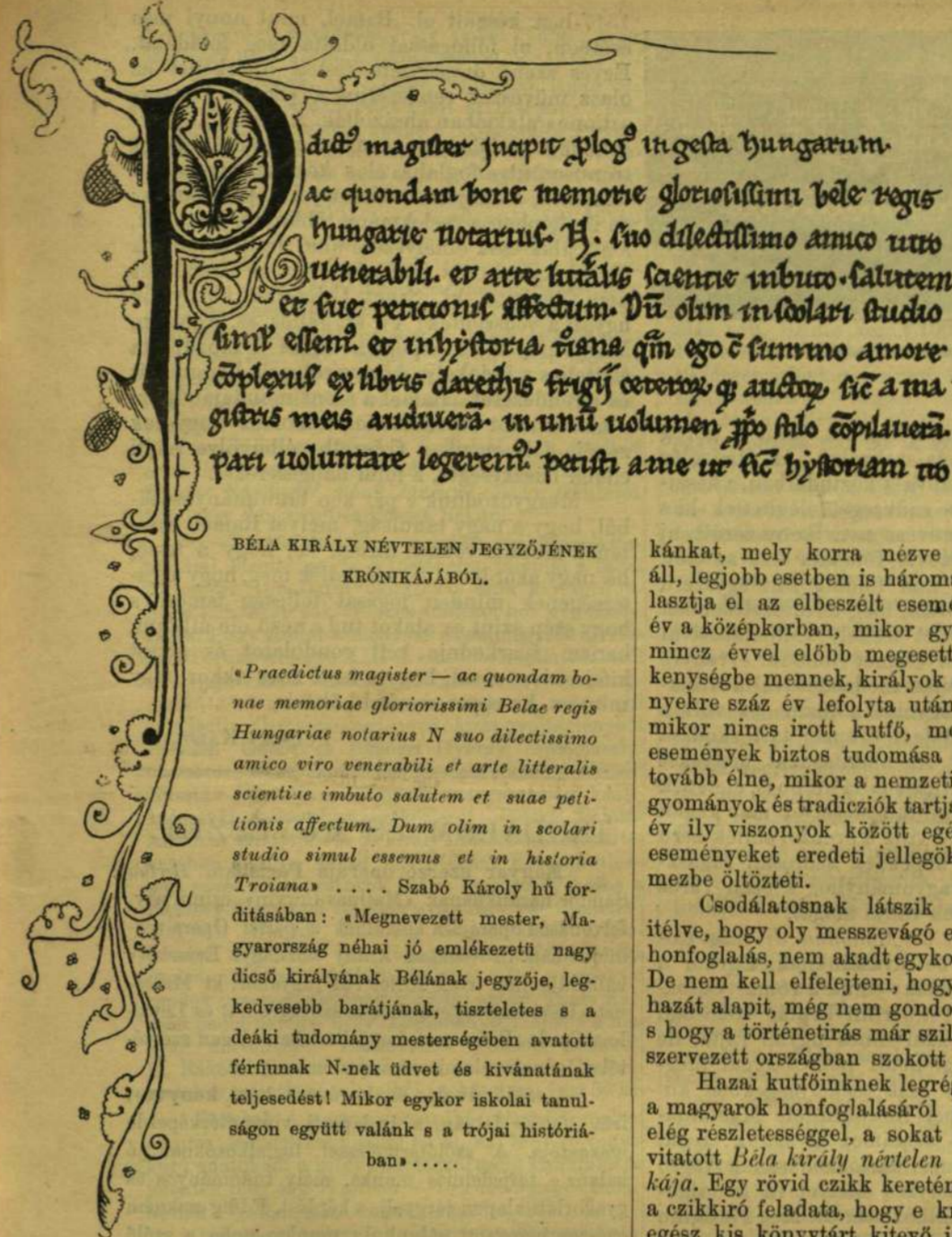
\* A betlehemi csillagot a jövő évben ismét megláthatjuk. E csillagot Tycho de Brahe 1572. a Cassiopeiában fedezte föl s megjegyezte róla, hogy egy hónapig nagy fényvel tündökölt s azután ismét jelentéktelenné lesz. Mivel 1264 ben és 945-ben is hasonló észleleteket tettek, valószínűnek tartják, hogy ez volt az a csil-lag, mely a keleti bölceket Betlehembe vezette, mert időszaki meggyobbodása összeesik Krisztus születésének idejével.

\* Reformációi játékokat terveznek most Wittenbergben Luther születésének ez évben bekövetkező négy százados évfordulójára alkalmából. A játékok oly neműek lesznek, mint az ismert oberammergaui passiójátékok s Luther életének főbb mozzanatait fogják ábrázolni.

\* Fra Angelico egyik híres, a keresztrefeszítést ábrázoló képét most szerezték meg a Louvre számára. A freskó a fiesolei domokos barátok refektoriumában volt, melyet tudatlan paraszok már régóta tehénistállóvá változtattak s így a kép meglehetősen megromlott.

\* Krupp, a híres gyáros, munkásai számára külön várost akar alapítani Neukruppingen név alatt, mivel Essen városának lakossága már is nagyon Zugoldák, hogy határán igen sok munkás telepedik le, kik szegények lévén, kevés adót fizetnek.

\* Örültek hirlapja. Egy amerikai tébolydában «Hold» («Moon») cím alatt sajtóságság hirlapot adnak ki, melyet kizárólag örültek irnak, szednek s nyomtatnak.



BÉLA KIRÁLY NÉVTÉLEN JEGYZŐJÉNEK KRÓNIKÁJÁBÓL.

«Praedictus magister — ac quondam bonae memoriae gloriosissimi Belae regis Hungariae notarius. H. suo dilectissimo amico viro venerabili et arte litteraria scientiae imbuo salutem et suae petitionis affectum. Dum olim in scolari studio simul esemus et in historia Troiana... Szabó Károly hű fordításában: «Megnevezett mester, Magyarország néhai jó emlékezteti nagy dicső királyának Béliának jegyzője, legkedvesebb barátjának, tiszteletes s a deáki tudomány mesterségében avatott férfinak N-nek üdvét és kívánatának teljesedését! Mikor egykor iskolai tanulságon együtt valánk s a trójai históriában...»

A MAGYAR HONFOGLALÁS KÜTFŐL.

I.

Alig van mozzanat egy nemzet történetében, mely fontosabb volna az államalakításnál, s alig van esemény hazai történelmünkben, melyről a rendelkezésre álló s eddig ismeretes kútfők eltérőbb, hézagossabb tudósításokat írtak volna meg számunkra.

Mennél közelebb áll valamely tudósítás egy elbeszelt esemény korához, mennél nagyobb a valószínűség, hogy e tudósítás írója széles látókörrel bírt s mint ilyen valóban meg tudhatta itélni azt, a mit elbeszél, annál valószínűbb hitelessége. A prúmi kolostorban élő Regino-nak, noha abban a korban élt, mikor a magyarok mostani hazájuk alapját megvetették, kevesebbet fogunk hinni, mikor oly dolgokról beszél, melyeknek szemtanuja nem volt, mint például Böles Leo görög császárnak vagy fiának VII. Konstantinnak, kik először a honfoglalás korában uralkodtak (az első 886—911-ig, az utóbbi 911—959-ig) és másodsor állásuknál fogva oly helyzetben voltak, hogy részint személyesen, részint követek által szerzett értesítéseket irhattak le. A császári trón mindenesetre biztosíték arra, hogy onnan magasabb szempontból fogták fel és itélték meg az eseményeket s azoknak mozgató rugóját, mint az a krónikás, ki a világtól elzárt cellájában, a szájról-szájra terjedt hírt vette fel krónikájában, pedig a hány ajkon a hír keresztül ment, annyi változott rajta.

Egykoru és jól értesült kútfőnél is többet nyom hazai egykorú tudósítás, s ha ebből levonjuk azt a némi részrehajlást, mely középkori történelmi forrásokban oly megszokott, megtaláljuk az igazat. Ha valamely eseményt két kútfőről őríz meg, mindkettőt teljesen egykorú, egyik külföldi, a másik hazai, s ha ellenmondás van a kettő között, kétségtelenül a hazainak adjuk az elsőbbséget. Sajnos azonban, hogy oly fontos kérdés eldöntésénél, mikor és miképp történt a magyar honfoglalás, egykoru hazai forrás adataira nem támaszkodhatunk. Azt a króni-

kánkat, mely korra nézve hozzá legközelebb áll, legjobb esetben is háromszáz évnél több választja el az elbeszelt eseménytől; háromszáz év a középkorban, mikor gyakran a husz-harmincz évvel előbb megesett dolgok is feledékenységbe mennek, királyok által kiadott törvényekre száz év lefolyta után alig emlékeznek, mikor nincs írott kútfő, melynek alapján az események biztos tudomása a nemzet fiait közt tovább élne, mikor a nemzeti multat csak a hagyományok és tradíciók tartják fenn: háromszáz év ily viszonyok között egészen kifoghatja az eseményeket eredeti jellegükből s egészen új mezbe öltözteti.

Csodálatosnak látszik mai szempontból itélve, hogy oly messzevágó eseménynek, mint a honfoglalás, nem akadt egykoru hazai megírója. De nem kell elfelejteni, hogy a nép, mely épen hazát alapít, még nem gondolhat történelmírásra, s hogy a történetírás már szilárd alapon nyugvó szervezett országban szokott kifejledésre jutni.

Hazai kútfőinknek legrégibb darabja, mely a magyarok honfoglalásáról beszél, még pedig elég részletességgel, a sokat emlegetett s megvitatott Béla király névtelen jegyzőjének krónikája. Egy rövid czikk keretén belül, nem lehet a czikkirő feladata, hogy e krónikáról, melynek egész kis könyvtárt kitevő irodalma van, ujat mondjon; még a róla felmerült nézetek felsorolására sem terjeszkedhetik ki, csak egyszerű ismertetője akar lenni.

Alig másfélszázad óta ismeretes e krónika s képzeltetni, mily zajt üthetett akkor, mikor azt Schwandner 1746-ban legelőször kiadta. Oly részletesen beszéli el a magyarok honfoglalását, oly aprólékosan tudja az egyes vezérek neveit, kikre Árpád valamely földrészt meghódítását bízta, hogy kettőt kihetünk: vagy voltak írójának rendelkezésére oly források, melyekből adatait merítette, s ekkor hitelességéhez alig fér szó, vagy pedig az egész elbeszélések a szájról szájra szállt, s így egyre átalakult hagyomány a kútfőforrása. Hihetünk a harmadikat is, hogy tudnivali fantáziájából merített, de ennek ellene mond az, hogy egyes elbeszéléseit más, korra nézve közelebb eső források is támogatják, legfőkébb az elbeszélés sorrendjére nézve van meg az eltérés. A hagyomány első sorban ugyanis nem magát az eseményt, hanem a korrendet zavarja össze. Egy emberöltővel későbbi nemzedék még jól tudja azt, hogy mi történt, de hogy mi történt előbb és mi utóbb, különösen mikor az eseményeket nem nagy idő választja el egymástól, már összezavarja. Hát még mekkora lehet a zavar a kronológiában, mikor a kútfőforrást az elbeszelt eseménytől legalább hét-nyolcz emberöltő (negyven évét véve egyre) választja el?

Legrégibb krónikánk említ ugyan «esztendőket szerint irt krónikákat», melyekből egyet-mást átvett, de mily természetiek lehettek ezek? Korra nézve semmiestre sem lehetnek idősebbek a magyar királyságnál, pedig a névtelen jegyző arra a korra idéz belőlök, mikor a magyarok ősi hazájukból kiindultak. «Urunk születésének 884 esztendejében, miként az esztendőket szerint irt krónikákban megvagyom, a hét fejedelmi személy, kiket Hét Magyaroknak nevezünk, megindult a scythiai földről nyugat felé — e szavakat mondja munkája hetedik fejezetében. Tehát e kérdésnél is oly forrást idéz, mely legalább is százötven esztendővel későbbi az elbeszelt eseménynél. Ezért nem fogadhatjuk el készpénz gyanánt e krónika időmegha-

tározásait, ha más források hasonlólt nem bizonyítanak.

Általában a Névtelen jegyző igen kevés eseménynek mondja meg évszámát. Szerinte 903-ban a honfoglalás még nem volt befejezve, ekkor vette ugyanis Árpád a Tisza és Bodrog között fekvő földet birtokába egész Ugocsáig s csak azután került a sor a Duna és Tisza közöttire. E krónika számítása szerint a magyarok csak 884-ben indultak ki ősi hazájukból, ha ehhez számítjuk az Atelközben és Lebediában töltött éveket s hozzá adjuk a marhástól, podgyászostól történt költözésre szükséges időt, alig hihetjük, hogy már öt esztendő multával, 889-ben hazánk határain megjelenhettek volna, miként ezt több más kútfőforrás előadja. Az említett 884. évszám tehát semmiestre sem állhat meg a kritika előtt; vagy korábban történt a kiindulás az őshazából, vagy később a mai Magyarország elfoglalása.

A Névtelen krónikáját egy XIII-ik századi kézirat őrizte meg a bécsi udvari könyvtárban, s e kéziratnak közöljük néhány mutatvány sorát.\*

Ki írta, mi volt szerzője, csak e néhány sorból tudjuk: Béla király jegyzője volt, hányadiké, csak sejtjük. Négy Béla királyunk volt, mindnyája mellett hozhatók fel érvek, s e kérdés már másfélszázad óta foglalkoztatja történetíróinkat. Mai napság legelfogadottabb nézet, hogy III. Béla (1173—1196) jegyzője volt, s minthogy saját állítása szerint a király halála után írta munkáját, annak iratási kora a XIII. század első tizedébe esik. Más kérdés, hogy mi volt a neve. A legkülönbözőbb kombinációk merültek fel; össze-szedtek minden P betűvel kezdődő egyént valamennyi Béla király korából, a kikre csak ráfoghatták, hogy irástudók voltak; mert azt hitték, hogy a krónika első betűje, a czifrázott P, okvetlenül egy név kezdőbetűje. Ez a sok kombináció, melyre száz esztendő óta hiába pazaroltak időt, fáradságot, papíros, — mind halomra dől; mert a ki csak valamit ért a régi írásokhoz, az az első szót csak Praedictus-nak (megnevezett) olvashatja. Hogy miért nincs megnevezve a szerző, annak magyarázatát keresni nem feladatunk, elég az hozzá, hogy nincs. A Névtelen jegyző még ezentül is, és talán mindig, névtelen marad.

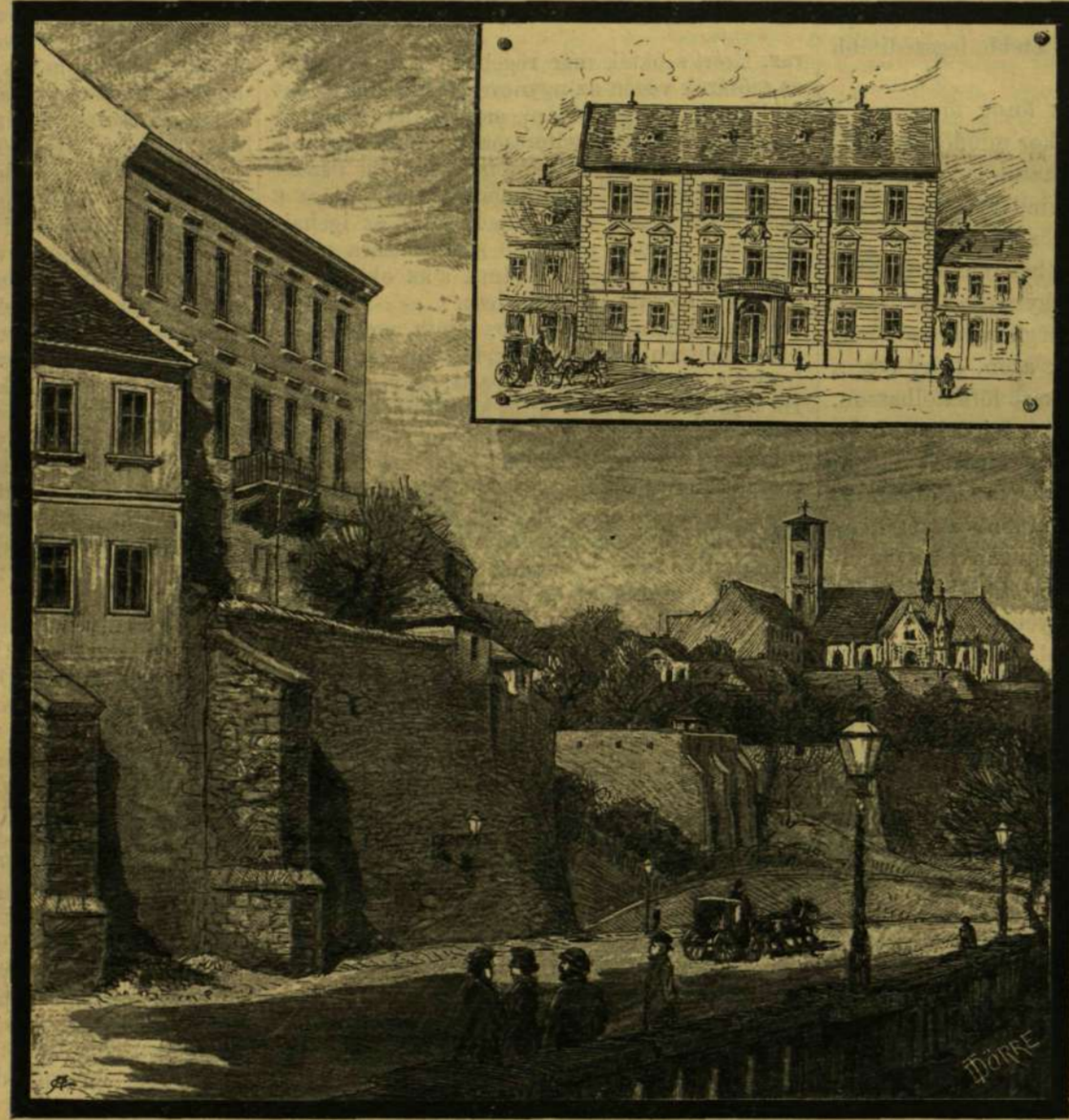
Legrégibb krónikánk csak a honfoglalásnak adja történetét; miként maga mondja, N. barátja kérelmére előadja «miképen szállott alá a scythiai földről a hét fejedelmi személy, kiket hét magyarnak nevezünk, vagy milyen a scythiai föld s miképen született Almos, vagy miért neveztek Almosnak a magyarok első vezérét, kitől a magyarok királyai eredeteket vettek, vagy hány országot és királyt hódoltattak, vagy miért nevezik a scythiai földről kijött népet az idegenek nyelvén hungarusoknak s tulajdon magok nyelvén magyaroknak.» E tehát csak a vezérek korának történetirója, a későbbi kort Kézai Simon munkájában kell keresnünk.

Kézairól is csak annyit tudunk, a mennyit maga mond magáról. IV. László királynak udvari papja volt s munkáját 1282 után írta, mert az ennél az évnél szakad meg. A Névtelen jegyző csak alig hogy érint a hunokat, Kézainál a hun-magyar rokonság már egészen ki van fejtve. Szerinte a hunok a magyarok egyenes elődei voltak, s mikor a magyarok a IX. század második felében Európában megjelentek, róluk mint visszatérő hunokról beszél.

Bármennyire hiteles is Kézai krónikája a korában történt eseményekre nézve, oly megbízhatatlan a régiekben. A Névtelen jegyző munkájának részleteseze helyett itt csak egyes események száraz felsorolásával találkozunk; s minthogy vannak adatok, melyeket csak Kézai-ban találunk meg, világos, hogy kezében más-nemű régi krónikák fordultak meg, s nem azok, melyekből a névtelen krónikás merített.

\* Midőn Német- és Olaszországban a sváb Ottó, Franciaországban Lajos király, Lothár fia, uralkodott, Görögországot pedig Antonius Durus, Theodorus fia, kormányozta, Jézus Krisztus születésének 872-ik esztendejében jöven be ismét a hunok vagy magyarok Pannoniába.... az Ung nevezetű folyónál szállának meg.» Így adja elő Kézai a beköltözést. Ime két legrégibb hazai forrásunk adatai közt mekkora az eltérés

\* Pankrét János bécsi udv. levéltári fogalmazó sikerült másolatában. A közlött sorok a krónika bevezetését képezik.



Az Albrecht-ut felőli oldal az erkélylyel. A díszter felőli hemlokzat. A HERCEG BATHTHYÁNYI HÁZ, A HOL MAILÁTH ORSZÁGBIRÓT MEGGYILKOLTÁK.

hogy «az ily lények neve rendezes bensőjét is elárulja.»

EGYVELEG.

\* Mesés palotát építtetett magának a regényes hajlamu Lajos bajor király Hohenschwangauval szemben. Az új palota, melyet regényesen Neuschwansteinnek keresztelt el, magános sziklán áll s csak két repülőhid köti össze a külvilággal, de belőle gyönyörű kilátás nyílik a bajor felvidékre. A várpalota gránitból olasz modorban készült, hat emeletes s középen óriási 360 láb magas torony van két erkélylyel. A tetőt messzire csillogó aranyozott réz fedi s a jobb órtonyon középkori lovag-alaku bronzszobor áll a bajor zászlót tartva, míg a balszárnyon a bajor oroszlán látható. Az épület külsején két óriási freskó van, az egyik sz. Györgyöt ábrázolja a sárkánnyal, a másik szűz Máriát Krisztussal. Mind a külső, mind a belső rész gazdag ékítményekkel, stucco munkákkal van ellátva, szobrok s nagy oszlopok mindenütt található. A termekben a Niebelungenből és Parsifal-ból vett freskók, továbbá a francia-német háboru s a bajor királyok történetét ábrázoló képek láthatók.

az évszám tekintetében. Hát még ha hozzáveszünk egyéb krónikáink idevágó szavait!

Mondhatjuk, hogy az évszám hibás, a középkori másoló rosszul írta le, a mi például Kézaiak valószínű is, mert még azt sem tudja, hogy 872-ben Németországon nem Ottó, hanem II. Lajos uralkodott. Igen, de mennyit, hány számot tévesztettek a másolók, ki tudná megmondani? mikor Kézai krónikáját csak két, híhetőleg XV-ik századi kézirat tartotta fenn, egyik Bécsben az udvari könyvtárban van, a másik az Esterházyak kismartoni levéltárában lappang. A harmadik, szintén XV-ik századi kézirat pedig elveszett. Ennél régebb alakban nem maradt reánk, pedig ismerjük a kézirat-másolók azon dicsegetés tulajdonságát, hogy mindegyik ront a lemásolt szövegben valamit; hányszor ronthattak Kézai szövegén is a XIII-ik századtól a XV-ig.

Még nagyobb az eltérés, ha tekintjük azon krónikákat, melyeket *bécsi képes, pozsonyi, budai krónikák* neve alatt ismerünk. Mind a három kompiláció, az első a XIV., a két többi a XV. századból. Használják ugyan valamennyien előtűnt ismereteket, de azóta elveszett évkönyveket, de az évszámok tekintetében akkora benők az eltérés, hogy azt semmi módon sem vagyunk képesek kimagyarázni.

A pozsonyi és budai krónika 888-ra teszi a magyarok beköltözését. A bécsi képes krónika meg épen *kétszázötveneg esztendővel* korábbra, 677-re. Vegyük még ehhez Thuróczi Jánosnak, Mátyás király kortársának, krónikáját, mely a 744-iki esztendő mondja a beköltözés évének, s tökéletes a zavar a hazai kutfőkben; látható mennyire megbízhatatlanok, s már azon körülmény is, hogy legrégebb kutfőnk is kétszáz esztendővel később íratott, mint a honfoglalás megtörtént, eléggé bizonyítja, hogy a millennium évének meghatározásánál adataikra egy cseppet sem támaszkodhatunk.

DR. FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ.

RAFAEL SANTI KEPEIBŐL.

A tizenharmadik század végétől a tizenhatodik kezdetéig Firenze volt az olasz nemzet szellemi életének középpontja. Uralma, melyet Dante, a Villaniak, Boccaccio, Petrarca az irodalom, Giotto és Pisaniak a képzőművészetek terén megalapítottak, biztos maradt egész addig, míg Itália politikai viszonyai lehetővé tették, hogy valamely város egy valódi nagyhatalmasság székhelyévé nőjék ki magát. A tizenhatodik században e változás megtörtént Itáliában ép úgy, mint Európa többi országaiban, hol a hűbéres urak teljesen megtörtött hatalmát az egyeduralkodó saját kezeibe központosította. Az abszolút fejedelmek állására Itáliában az idegen hatalmasságok — a német-római császár s a francia és spanyol királyok — mellett az egyház feje áhított; s ha a törökvek nem alakíthatta is át a százados olasz fejlődést, s a pápa világi hatalma nem is terjedhetett el nagyobb területen az ugynevezett szent Péter hagyatékánál: a művelődés terén még az eredményezte, hogy Róma vált a szellem középpontjává s Firenze, miután köztársaságát nem tudta megvédeni a pápával szemben, azontúl a fényes pápaváros boldja lett. Mikor Rafael 1504 táján az Arno-parti városba költözött, a nagy változás már sejtethető volt. Nem Firenze tüzte már ki egyedül a legnevezetesebb művészi fóladatokat, de azért ezeket még mindig Firenze fiait oldották meg s a firenzei művészet alapos elsajátítása nélkül senki nem remélhette, hogy valaha az akkori művészet élére állhat.

Rafael ekkor már tekintélyes művész volt otthon az umbriai dombokon észkelő városokban, de ugy látszik érezte, hogy környezetének viszonyai nem juttathatnak neki oly fóladatokat, a minők tehetségét kellőképpen kifejleszthetik, s hogy ha Perugia legkiválóbb festőivel már versenyeznie kellett, még távol áll attól, hogy Firenze művészeit, a nagy mester Lionardót s a nagy reményekre jogosított fiatal Michel Angelót utóljérje. Firenzebe azért jött, hogy tanuljon. Négy évet töltött ott s csak egy nagyobb szabású megbízást vállalt el. Krisztus sárbátelének megfestését Atalanta Bagliona számára. E mellett arcképeket és Madonna-képeket festett. Ez az a két tárgy, melynek ábrázolásával Firenze művészeté nagyra nőtt: az arcképezzel a jellemzés módjait, a Madonna-képekkel az alakítás tiszta leste meg. A renaissance festői épügy



Urbino, Rafael Santi sztlővárosa.

kiaknálták a Madonna-képeket, mint a görög szobrászok az athléta-szobrokat. Az ábrázolás lényege meg volt szabva a közudatban, a készített tárgyak általános szükségét elégittek ki s bizton elkelték. A művész nem kényszerült új eszmét közölni a nézővel, fóladata csak az volt, hogy az elődei által már fól dolgozott egyszerű tárgyat még bájosabban, még természetesebben mutassa be. A helyzet csekély változtatásával a benne rejlő költői eszmét jobban érvényre juttatni, a csoportosítás módosításával a vonalak meg szelben egymáshoz fúzni: ez volt a művész fóladata s Rafael firenzei tartózkodása alatt főleg ennek élt. Az alakításokat, melyeket ekkor átdolgozott, fólhasználta utóbb is, életének vége felé, mikor nagy falfestésével már régen átalakította s előbbre vitte a firenzei emlékszerű festést, a Madonna-képekben szorosn ragaszódik a firenzei hagyományhoz s ezen város festő-iskolája hívének valja magát.

Első képünkön a *Madonna di casa Colonna*-t mutatjuk be olvasóinknak. Egykor a firenzei Salviafiék bírták; töltik a római Colonnához jutott, kikül a berlini képtár 1828-ban vásárolta meg. Évszám nincs ugyan rajta, de készítése idejét meglehetősen pontosan meghatározhatjuk, mert csak csekélységekben különbözik lord Cowper Niccolini-féle Madonnájától, melyen 1508 évszámot olvasunk; tehát Rafael e képét firenzei tartózkodásának végső évében festette. A helyzet, melyet itt fól dolgozott, már régóta foglalkoztatta őt. Még Perugino műtermében volt, mikor először papírra vetette a tavaszi virányban ülő Madonnát gyermek kezében, melytől a gyermek Jézus hirtelen mozdulattal elvonja figyelmét. A Madonna di casa Colonnában jellemző a huszonnegy éves festő izlésének irányára az alakok mozdulatainak keresettség, az eleganciára való törekvés, mely itt a mesterkélttség határára csábítja őt. A *«contrapposto»* elmélete, mely ez időtől a firenzei művészek figyelmét kezdte lebilincselni, teljesen elfoglalja az ifjú művészt. Ez elmélet alapja, ha legegyszerűbb alkalmazását — egyes alakra — veszzük szemügyre, az, hogy az alak annál érdekesebb, művészi szempontból annál szebb, mentől nagyobb ellentéteket képez tagjainak mozdulata. Ha az egyik kar vagy láb meg van hajtva, a másik álljon egyenesen, ha a fej jobbra fordul, a test forduljon balra, stb. Természetes, hogy e szabályok alkalmazása két vagy több alakra számos változatot enged s így a művész tetszése szerint bonyolíthatja fóladatát.

Második képünkön a *Madonna della Sedia*-t látjuk olvasóink. Már a tizenhatodik században büszkesége volt a firenzei hercegek kép-gyűjteményének. Rafael ezt már Leo pápasága idején festette, életének végső éveiben. Minden Madonna-képek közt ez egyike a legnépszerűbbeknek. Festőnek talán soha sem sikerült ily megkapóan ábrázolni az anya és gyermekének számos összetartozását. Oly egyszerű a kép, úgy simul a gyermek anyjához, oly jól érzi magát térdein, ölelő karjai közt, s az anya oly elégedetten boldog, egész lényét egy eltöltő gyermekének szeretete, hogy a megbató áhitat, mely a szent Jánosébból sugárik, a nézőre is átszáll.

*Szent Cecéliát*, a zene védőszentjét dicsőíti az oltárkép, melyet harmadikunk mutatunk be. Keletkezésének története a következő: 1513 október havában Elena Duglioli dall'Olio, bolognai nemes hölgy, álmában természetfölötti hangokat hallott, melyek meghagyták neki, hogy a San Giovanni al Monte templomban szenteljen egy kápolnát szent Cziezellének. Egyik rokona, Antonio Pucci felajánlotta a kellő költségeket, s Lorenzo Pucci bíbornok közbenjárt Rafalelnál, hogy a megbízást az oltárképre fogadja el. A művész csakugyan megfestette a képet, mely

1517-ben készült el. Rafael, mint annyi más esetben, új fól fogással oldotta meg fóladatát. Egyes szent dicsőségére festett oltárképet az olasz művészek rendszerint a *«Santa Conversatione»* alakjában ábrázolták. A *«Santa Conversatione»*-n a főhelyet rendszerint az illető szent trónuson ülve foglalja el s körülte a város, a templom, a fólajánló védőszentje csoportosítva; az ily képen a cselekmény többnyire hiányzik, s a fólalak csak elhelyezése által uralg a többiek fölött. Rafael erős drámai érzését ez elrendezés nem elégitette ki. Ev. sz. János, sz. Agoston, Magdolna és Pál apostol, de az ő mozdulata életteltjes s indokolja környezetének hangulatát és elrendezését. Rafael a szent mondájából azt a mozzanatot használta föl, mikor az angyalok zenéje fólhangzik s Cziezelle elbűvölve elejti eddigi büszkeségét, a földi hangszereket.

Meggyőződünk e pár kép tanulmányozásából, hogy a nagy tanulság, melyet Rafael esetének minden vonása hirdét, az, hogy a festő, ha nagy akar lenni, ne elégedjék meg, hogy mesterségének minden fogását teljesen ismeri, hanem iparkodnia kell gondolatot és érzést kifejeznie; szóval, hogy a festő csak akkor nagy művész, ha egyszersmind költő is.

PULSZKY KÁROLY.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

*Magyar szerző operája Párisban.* Bertha Sándor hazánkfának *«Mathias Corvin»* című egyfelvonásos operájára készülnek a párisi Opera Comique-ban. Szövegét az Arany *«Szilágyi Erzsébet»* balladája után írták Millettal (ugyanaz, ki Massenet *«Herodias»* operájához is szöveget írt) és Levallois Gyula. Ritka eset, hogy Párisban idegen szerzőtöl előadnak valamit a színpadon.

*«A szőlőművelés és borászat kézi könyve»*, írta Molnár István, a budapesti vinczellérképezde igazgatója. A szőlőműveléssel foglalkozóknak jó kalauz e terjedelmes munka, mely tudományos és gyakorlati alapon tárgyalja a kérdést. Eddig csaknem egészen hiányzott nálunk ily munka, noha a szőlő nekünk a legelső gazdasági ágak közé tartozik. Még a szakiskolákból is hiányzott az ilyen könyv. Molnár célja tehát kettő volt: a nagy közönséget tájékoztatni és a szakiskoláknak októzó eszközét nyújtani. Könyvében a gyakorlati ember könnyen megtalálja a neki szóló részt, valamint a tanuló vagy kezdő az alapvető felvilágosításokat. Különösen érdekes az a rész, a hol a szőlőfajokat pontosan leírja s azok termeléséről is fólvilágosítást ad. A magyar fajok leírásában e munka az első. Átálában látszik, hogy praktikus ember könyve, ki maga is sokat tapasztalt. A borászati rész aránylag kisebb térre szorult, mert ezt Molnár külön könyvben akarja megírni, de már is sok figyelemreméltó közöl, így a borkészítésről, az erjedésről, a borbetegségekről. Mindezekhez a külföldi jeles szakmúveket is fólhasználta. Nagy előnyére szolgál a 25 ivre terjedő könyvnek a sok illusztráció, melyek az egyes cikkeket fólvilágosítják. Ugy szólván nincs a szőlőtermelésben egyetlen kérdés sem, mely a szerző figyelmét elkerülte volna, s így a könyv bizonyára a megérdemelt figyelemben fog részesülni. Az Athenaeum társulat adta ki, s ára 3 frt.

*A mesterségek könyvtára.* Az ipariügyi miniszterium megbízásából és az orsz. iparügyesület felügyelete alatt megindult közhatalom vállalatból, melyet Freeszy János szerkeszt, a második kötet hagyta el a sajtót az Athenaeum-társaság kiadásában. Az iparosoknak kellő utasításokat adni, megismertetni egy-egy mesterség legraklatikusabb fogá-sait, egybegyűjtve közölni mindazokat az eljárásokat, melyeket a műszerek felkészítésére hozott magával, vagy az izlés követel, beutaltatni magokat a műszerekkel és azokkal való bánásmódot — ez ennek a vállalatnak a célja. Az első kötet a butoraszlatoságról szól; a második kötet kiegészítője ennek az épületasztatosságról. Fr esket a legjobb külföldi művek felhasználásával írta az asztalosoknak való könyvet, oly művek alapján, melyeket egész iparosserög elismert hasznavehetőnek és jeles tanácsadónak. Részletesen szól a szobapadlókról, a fal és mennyezburkolatokról, ablakokról, zsalukról, ablakablaklőről és görgetőkről, az ajtókról és kapukról, a boltkirakatokról, a fálpesők alkotásáról. Leírja az egész eljárást; rajzokat is ad hozzá, hogy világosan fóljuttanjék minden és szintén rajzokban mutatja meg

a műszereket. Kívánatos, hogy minél többen megszerezze azokat közül, a kiknek száma van. Ára 1 frt.  
*Folyóiratok.* A *«Nemzeti Népevelés»* ismét érdekes és tanulságos füzetet adott ki márczius hóra. Felméry Lajos befejezi benne a *«Népevelés és társadalom»* című tanulmányát, melyben sok ferde-ségre rámutat, többi közt arra is, hogy nő-tudósokat akarunk nevelni. A füzet további közleményei: *«Eszmé a nőkről és a nő neveléséről»*, szemelvények báró Eötvös Józsefnél, *«A nővérek»* című munkájából; *«Kertészkedés a szabadban»*, Sarkadi Rózától; *«Gróf Csáky István háromszori házassága»*, kép a tizenhetedik századból, Deák Farkastól; *«Vidéki városi léányiskoláinkról»*, Mósz Gusztávtól; *«Az orosz házi ipar»*, Gelléri Mórtól; *«Az asszony lélektanáról»*, egy *«firkáló hölgy»*-től, *«A szabadkézi rajz tanítása a polgári léányiskoláknak»*, Hollós Károlytól. — A *«Paedagogiai Szemle»* márcziusi füzet Madzsar János arcképe és életrajzát közli, továbbá cikketek Sretvizer Lajostól, Laczkovszky Lajostól, Kálmay Nándortól, Bánfi Jánostól, Zádor Gyulától, Újfalussy Sándortól és Révész Bélától.

*A «Történelmi társ»*, melyben az akadémia történelmi bizottsága és a történelmi társulat a hazai történetre vonatkozó okiratokat adja ki, ápril-juniusi kötetében sok érdekes adatot hoz nyilvánosságra. Puky Andor a most már Abaujmegyébe olvasztott Tornavármegyé XIII-ik századbeli kiterjedéséről ír, egyszersmind adatokat szolgáltatván a Tomory- család történetéhez. Szilágyi Sándor a müncheni *«Collectio Camerariana»* nevű okirat-gyűjteményből Bethlen Gábor és Rákóczi György diplomáciai összeköttetésére vonatkozó leveleket közli; Wenzel Gusztáv folytatja a Fuggerekek magyarországi kereskedéséről szóló okiratok közlését; Pettő Bélatól adatokat találunk János király uralkodásának történetéhez. Károlyi Árpád az Illésházy István hitlen-ségi pörét illető iratokat közli; Szádeczky Lajos a Báthory Zsigmond életéhez nyújt egy pár részletet; Marczali Henrik Bezerédj Zsigmondnak Olaszországi útja alatt tett fóljegyzéseit (1665) hozza nyilvánosságra; Majláth Béla a felső vármegyeyi rendek kassai gyűlésének 1683-iki aktáit, Thaly Kálmán pedig bevégzi négy közleményéből állt, s a magyar művelődési viszonyokra érdekes közlést, II. Rákóczi Ferenc udvarának és korának a művészetekre vonatkozó adataiból. A kötet ára 1 frt 30 kr.

*Füzetek.* A *magyar statisztikai évkönyvből*, melyet az orsz. statisztikai hivatal ad ki, az 1881-re vonatkozó adatokból a hitelintézetekről szóló kimutató-ok-jelentek meg egy füzetben. — *Tanulmányok* Schillernek *«Wallenstein»* című tragédiájáról, értekezés a bölcseszettudori fok elnyerésére Berényi Salá-montól; megjelent Budapesten.

*Két új magyar lap* indult meg a vidéken április 1-én. Az egyik a *«Végsőidők»* című hetilap, mely Pancsován (hol még magyar lap nem volt) jelenik meg. Az első szám változatos tartalmu és ügyes összeállítású. Felelős szerkesztője Vigaud János, főmunkatársa dr. Finácz Ernő. — A másik a *«Háborúidők»* című hetilap, mely Korménden indult meg. Felelős szerkesztője Ajkay Sándor. Ara 1 évre 4 frt.

*Új zeneművek.* *Táborcsy és Parsch* zeneműfészekedésében megjelentek: *«12 kedvelt magyar népdal»*. Énekhangra zongora kísérettel átírta Varga József. A népdalok a következők: *«Volt szeretőm»*, *«Lekaszálták már a rétet»*, *«Felleg borul az erdőre»*, *«Kiderült az ég felettem»*, *«Nézzek, nézzek»*, *«Rászálolt a vadgalamb a kalászára»*, *«Nincsen annyi tenger csillag»*, *«Ha bemegyek, ha bemegyek»*, *«Kétszer nyílik az akácia virága»*, *«Zsindelyezik a kaszárnya tetőjét»*, *«Keszéri a borostyánfa levele»* és *«Barna legény elbujdosott»*. A zongoraszó a dallamot ének nélkül is magában foglalja. — *Róssavölgyi és társa* kiadásában megjelentek: *«Esztergomi emlék»* ósárdás, szerző Perényi Kálmán, ára 80 kr. és *«Sze-gyszárdi emlék»*, eredeti hallgatós magyar két frissel, zongorára szerző Mihály Ignác.

*A nemzeti színház* operájának megrendése van. Az egyik *Bignio* Lajos hazánkfia, a bécsi opera jeles tagja, a másik pedig egy olasz bassista, *Roveri* Kajetan, kit azért hoztak vendégzongorapelt, mert esetleg szerződöttetni akarják. Nagy a színház eddigi bassistája ugyanis, épen most, mikor hosszú időre megkötött új szerződése életbe lépett volna, hirtelen nagyobb követelésekkel állt elő, s megvált az intézetől. A két vendég e hó 3-án lépett föl először az *«Ernani»* operában. Bignio, a finom izlésű művész, régi jó ismerős és a közönség kitüntetettleg fogadta. Roveri is eléggé tetszett; képzett és jó érzékel bíró énekes, rokonszenves hanggal, mely azonban nem versenyezhet Nevével. Az opera harmadik vendége *Devi* Janka k. a., a bécsi opera tagja, ki a budapesti szini iskolában tanult. A *«Lahor király»* operában lépett föl, drámai szerepben, mint Zitta papnő. Hangja kellemes, előadásán jó iskola látszik. Hangja természetesen azonban inkább a lírai szerepekre utalja, s a fólleptekor is szerepének ily részei sikerültek legjobban.

*Adatok a nemzeti színházról 1882—83-ban.* A márcziussal végződött színházi év alatt az opera

bevétele 135,555 forintot tett. Az évi összes bevételeből az operai szakot illető rész 56,600 forint, 14,100 forinttal több, mint az előző 1881-82-ik színházi évben. A napi jövedelmek 78,955 forintot tettek, 8207 forinttal kevesebbet, mint az előző évben. Egy-egy előadás átlagos tiszta jövedelme, a vendéglők levonása után, 810 forint. Jellemző, hogy a legnagyobb jövedelmet eredeti operák hozták: *«Bánkban»* egyszer 1920 frtot, másszor 1873 frtot, *«Hunyadi László»* 1878—1782 frtot; e bevétel nagysága akkor tünik ki, ha mellé állítjuk az új operák *«Mefistofeles»* jövedelmét 1269 frttal, *«Herodias»*-ét 953 frttal. A múlt évben 171 drámai előadás volt. Színr került 109 színmű; ebből 37 eredeti összesen 70-szer, 2 klasszikus színmű 29-szer, 49 idegen jelenkörü színmű 115-ször. Tragédia volt 14, (5 eredeti és 9 idegen), dráma 26 (12 eredeti és 14 idegen), vígjáték 46 (15 eredeti és 31 idegen), egy felvonásos volt 23. A színház jelenleg csak 849 személyt képes befogadni, mindamellett a drámai és ideai bevétel minden eddigi színházi évnél kedvezőbben üttött ki. A dráma összes ez idei bevétel 141,916 forint 50 krt tett, vagyis csak 103 frttal kevesebbet, mint a múlt évben, mikor a ház nagyobb közönséget volt képes befogadni és 15 előadással több volt.

*Népszínház.* Vidor Pál, a népszínház jó énekes tagja, a múlt évben mint népművelő is figyelmet keltett. *«Vörös sipka»* című népszínművel, melynek az első kísérletek rendes sorsánál jóval több jutott és megmaradt azóta a játékrészen. Most új népszínművet írt *«Sárzamalom»* cím alatt, s ehő 5-én mutatták be. Érdeklődő közönség töltötte meg a nézőtér-t, de várakozása nem nyert kielégítést. Vidor második népszínműve jóval gyöngébb az elsőnél, s a mi amabban is a fólhány, hogy nincs benne drámai mese, itt már végzetes hiba. A mese alkotása, bonyolítása helyett csupa epizódokat, felvonási pótlékokat nyújt.

A vékony cselekvény el van huzva három felvonásra, holott rígtön világot a helyzet, hogy minek kell bekövetkezni. Semmi egyének, minthogy két szerető szív összezőjjen, találkozzék, mert két felvonásban mindig azzal van tele a színpadi levegő, hogy Kovács Lajos gépész buslakodik Mari után, a kinek valami pletyka után visszaküldte jeggyűrűjét; Mari pedig aztán férjhez ment máshoz. De Mari is buslakodik, s ebben még férje sem akadályozza, mert már meghalt, ő ismét szabad. Most épen abba a faluba jött, ott vett meg egy száraz-malmot, a hol Kovács Lajos is él. Azt kellene tehát nekik először is megtudni, hogy egymás közelében élnek. De ezt föltötte huzza-halasztja a szerző, még pedig az által, hogy Lajos egy hétig a tanyán fűti a céplőgőpét. Végre is Lajos mint két özvegy ember kénytelen jöni az özvegy elé, a kiről csak annyit tud, hogy Horváth Gábornéknak hívják; de előbb még egy hosszú monologgal teszi próbára a türelmet. A találkozásból pedig az lesz, hogy Mari, maga előtt látván, a ki őt a jeggyűrű visszaküldésével megszegyenítette, most azt a jeggyűrűt Lajos szemé közé csapja. A dolog vége a következő felvonásban következik. Lajos puszkájába egy régi töltés szorult; azt kilövi, s a lövésre azt hiszik, hogy öngyilkos lett, és Mari fut hozzá kétségbeesetten. Ezzel aztán minden el van intézve, kivéve a mellék szereplők ügyes bajos dolgát, melyet sorrendben letárgyalnak.

A darabnak az első felvonása tetszett, mert néhány vidám jelenet van benne. A többi erőszakolt és unalmas. Egy-két alakban jól játszható szerepet írt Vidor, s ezek néhány jelenetben enyhíthik a darab szárazságát. Blaháné játéka és éneke volt a darab leg-főbb támogatója. Két özvegy ember, ki Marit szeretné feleségül venni, jól illenek Kassai és Horváth Vince szerepekébe; az öreg molnárlegény pedig Tihanyinak. Munkácsyné, a népszínház új tagja, egy női szerepben hasznavehető erőnek tünik föl, de még nagyon sokat mozog a játék rovására.

*A müncheni nemzetközi kiállításban* a magyar festészetnek egy nagy azert termet és két kisebb termet jelölték ki. A münchenben rendes művészi versenyen most fog először önszólólag fól lépni a magyar festészet. A rendezést az orsz. képzőművészi társulat vállalta el saját költségén, s előbb itthon is bemutatja a kimenő festményeket. Zichy Mihályhoz Szerent-Pétervárra is intézett felszólítást, hogy a műcsarnokban kiállított nagyrédekű festményei közül néhányat Münchenbe szállíttatni engedjen. Ily kedvező viszonyok között előrelátható, hogy művészeink közül még ezennél is fog jelentkező számos résztvevő. Azon művek, melyek a műcsarnokban ápril hó 20-án megnyitandó kiállításba be nem küldetnek, közvetlenül Münchenbe szállítandók és pedig úgy, hogy oda május hó 31-ig érkezzenek meg.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

*A magyar tud. akadémia* ápril 2-iki ülésén szakszerű értekezések voltak.

Martin Lajos a komplex mennyiségekről értekezett. Than Károly bemutatja Veith Sándor dolgo-

zatát a levegő élen- és légeny-égési terményeiről a durrlég-explozióknál. *Nendtvich* Károly fólolvasta *Scherffel* Aurél felkai gyógszerész vegyemlézését a szepesmegyei sibirai fürdő ásványvizéről. *Végül* dr. *Szabó József* *Téglás* Gábor dévai tanárnak *«Bányász-szobrok a római hódoltság korából»* című értekezését mutatta be. Kőrösbánya mellett három bányász-szoborra bukkant, melyeket előfordulási körülményeik fogva határozottan a római hódoltság maradványainak tart; különben igen kontár munkák és csonkak. Bányász-alakokat mutatnak. Eddig ilyeneket még nem találtak.

*Tagajánlások az akadémiaán.* Márczius utolsó napján tett le a határidő, a meddig írásban beadott tagajánlások történetének. Ez ajánlások fölött pedig a egyes osztályok határozának, legvégül pedig a nagygyűlés. Az ajánlások következők:

*A I. osztályba* ajánlatnak tiszteleti tagokul: Jókai Mór és gr. Kun Géza; rendes tagokul: Lé-vay József és Szarvas Gábor; levelező tagul: Szász Béla. *A II. osztályba* rendes tagul: Deák Farkas; levelező tagokul: Csontos János, Felméri Lajos, Földes Béla, Hampel József, Hegedűs Sándor, Kóváry László, Láng Lajos, báró Nyáry Jenő, Pulzky Károly, Thallóczy Lajos. *A III. osztályba* tiszteleti (esetleg rendes) tagul: Konkoly Miklós; rendes tagokul: b. Eötvös Loránt, Fodor József, Kerpely Antal, Krenner J., Wartha Vince; levelező tagokul: Entz Géza, Klein Gyula, Mocsáry Sándor, Wagner László, Weinek László; kültago-kul: Anwers Arthur berlini és Huggins Vilmos londoni csillagászok.

*A történelmi társulathoz* a hó 5-én tartott ülésén nevezetes és lelkes indítványt tett *Bánó* József, közéletünk érdemes férfja és a sárosmegyei magyarosodási hazafias mozgalom vezetője. Az ezredik év jubileumára nagy nemzeti jutalmat kíván kifizetni oly történelmi műre, mely a magyar fajnak mint élő organizmusnak a történetét adja elő, s fel-derítse azt a csodálatos erőt, mely a nemzetet e hazában ezer évig fenntartotta, mert történelmünk eddig csak a nemzet életének folytonos zaklatásait, harczeit jegyezi fel, de nem mondja meg, hol fészkel a szellem, mely örökötöl föltötte és mindig újabb életre támasztotta. Hazafias lévvél indokolta javaslatát, végig tekintve a nemzet egész történetét, hogy felmutathassa a kiírhatatlan erőt, s kérdezze: honnan meríté azt a nemzet. De történelmi könyveink erre nem felelnek meg eddigéig. Magyarországnak, az államnak, a magyar királyoknak a magyar alkotmányának története meg van írva, de a magyar nemzetnek, a magyar nemzet életfájának, a magyar fajnak, mint élő organizmusnak története megírva nincs. Indítványa így hangzik:

*«Hirdettesek pályázat egy nagy történelmi, ethnografiai és ethnológiai munkára, melynek juttalma legalább 15—20,000 frt. Ezen munkának főcélja legyen, a legszigorúbb történelmi kutatások és okmányok alapján megírni a magyar nemzet és fajnak mint élő organizmusnak történetét, jellemét, tulajdonságait, életfeltételét, befolyását a mindenkori eseményekre; különösen azon időkötök, melyeknél fogva mindenkor fennmaradt s döntő befolyását érvényesítette. A jutalom csak abszolút becsú munkának ítéltetik azon alkalommal, midőn a nemzet fennállásának ezer éves ünnepét fogja megülni.»*

Az ülés zájós helyesléssel fogadta az indítványt és bizottságot alakított, mely e kérdéssel foglalkozék.

*Thaly Kálmán* pedig *Budavár visszafoglalása* kétszázados évfördülőjének megülesére tett indítványt. Ennek napja 1886 szept. 2-án lesz.

Három magyar hős tünik ki Buda ostrománál: gr. Bercsenyi Miklós, ki hősiességért mint 21 éves ifjú ezredesi rangra emeltetett; örményesi Fiáth János, ki első tüzte az első várókra a magyar zászlót és Petneházy Dávid, ki a döntő ostrom napján első volt a felső vár falán. Thaly óhajtáná, ha egy monogramfiában a győzelem részletei tüzetesen megírának, és egy történelmi kiállítás rendezetnek azon korbeli fegyverek, rajzok s egyéb tárgyakból. Indítványozza tehát, szállíttassék fel idejekorán a főváros közönsége e dicső emlékeztető nap megünnepelésére.

Ezt az indítványt is helyesléssel s külön bizottságnak átták ki. — Felolvasást *Szendrei* János tartott, ismertetve Borsodmegye zaklatott megyei életét, adózási viszonyait a XVI—XVII században.

*A magyar orvosi könyvkiadó-társulat*, mely tizenkilenc év előtt alakult, e napokban tartotta évi közgyűlést dr. Markusovszky Lajos elnöklete alatt. A múlt évben a társulat két munkát adott ki: Krausenak *«A leíró emberboncoltatás kézikönyve»* II. kötöt Mihalkovics Géza fordításában és Novák Józsefnek *«A fertőző betegségekről»* krónikái és közegészségügyi szempontból munkáját Ballagi János

fordításában. Van a társulatnak jelenleg 95 alapító tagja, s alapítókéje 31,275 frt.

**Az orvosok és természetvizsgálók legközelebbi vándorgyűlése** Temesvárt lesz, összehívta *Buziás* meglátogatásával. Temesvárt most alakult meg az előkészítő bizottság Török polgármester elnöke alatt. Kiadják a megye és a buzsiási főúró monográfiáját is, s ezek költségeire a déli vidéken gyűjtéseket rendeznek.

MI UJSÁG?

**A bukovinai magyarok itthon.** Már kétezer bukovinai magyar jött haza eddig. Jönne több is minden pillanatban, akár mind az öt bukovinai magyar község lakossága, és az első kétezer is több, mint a mennyi elfogadására készültek itthon, mert letelepítés nincs elkészítve ily számra. Hanem lehetetlen volt visszatartani őket. Sokat erőszakkal kellett eltávolítani a vasúti vonatról. Első feladat volt az andrásfalviakat elhozni, mint a kik egész telen várvra a hazajövetelre, semmi előleget nem fogadtak a nyári munkára, s ekkép nagy ínségbe is jutottak. Általában a magyarság legjobban sujtott részét hozták most el, kik mindenüket, még utolsó ruhájukat is eladták, hogy az előleget és adósságokat visszafizethessék. A budapesti csángó-bizottság Szegedig szállíttatja a hazajövőköt s ott Nagy György kormánybiztos vette át a karavánokat és viszi le gőzhajón Páncsovára, hová az első csapat és hó 5-én érkezett meg. A fogadtatás mindenütt meghatón szives volt, s az alvidék szerkesztési és vetélkedtek a vendégszeretethez. Élmei szerekek bőven ellátták mindenütt a vasúti kocsikat és gőzhajókat.

Az első csapat, mely márczius 30-án hagyta el Bukovinát, 750 léleköl állt, a két éven alóli gyermekeket nem számítva. Ezt a csapatot Odescalchy hercege vezette. A második csoport és hó 2-án indult meg, vezető Berecki Ottó és Lörinczi Mihály; ez utóbbi istenszertartó vagyonos ember. E hó 4-én érkeztek a hazába, s köztülből nyolcezszázannak vannak. Pontosan a számot nem lehet tudni, mert a névjegyzékek foglaltokon kívül többen jöttek. Így az első csoportról az hitték, hogy 709, s mikor Szolnoknál újra összeházták, sokkal nagyobbok tónt ki. A harmadik csapat és hó 3-án hagyta el Hadikfalvát, 800 emberrel, s ezeket Klapp Károly, a pancsovai töltesépitési vállalat mérnöke vezeti. A közbeeső államok lakossága mindenütt előre értesítve van az érkezés idejéről, s a közönség rokonszenve várja a hazába jövöket. Jönnék és hó közepén a mezei gazdák szekereikkel; ezekre legalább 30 napi ut vár, s Erdélyen keresztül érkeznek. Figyelmzettették őket előre a nehézségekre, de mindemre készek. A csángó-bizottság felszólítja az illető hatóságokat, hogy ezek biztonságáról gondoskodjanak; különböző helyeken élelmező állomások állitassanak. Józseffalváról még 750 ember akar bejönni, de a további beköltözésekre nézve most már a kormánynak kell intézkedni.

**Mailáth Györgyért** és hó 4-ikén tartottak gyűlést a budavári helyorségi templomban, hol megjelentek az összes méltóságok és hatóságok. E hó 9-án a ferenciek-templomban a kir. kuria tartat requiemet; hivatalosak mindazok a testületek és intézetek, melyekkel a boldogult összekötetésben állt. A zenekedvelők egylete ezuttal Mozart requiemét fogja előadni, művészi erők közreműködésével. A búnyomozást a rendőrség szakadatlanul folytatja; a meggyilkolt országbíró huszárával és a legalaposabban gyanúsított Spangá Pállal ismerősökét sorba kihallgatja, többeket le is tartóztatott. Spangát kutatják mindenfelé, de haszlatalan. Be vannak eddig fogva: Berecz János, az országbíró huszára, kire nézve a gyanu egyre súlyosabb; Piléty Mihály, a Spanga ismerőse; Jávor József, a Piléty szállásadója. Ezeket a rendőrségi börtönből szállították a bünyenyítő bíróság börtönébe. Befogtak az utolsó napokban bizonyos Szantner Józsefet is a homoki pusztán; ez jó barátságban élt Spangával. Letartóztatották a ház kapusát, Szabó Ferencet is, kinek mindig a kapu alatt kellett öröködni, de semmit sem tud, hogy a végzetes estén valaki idegen fölment volna a házba, vagy lejtött volna onnan, s azt mondja, hogy 11 órákor bezárta a kaput; de rábizonyult, hogy még 11 óra után is nyitva tartotta.

**E főúri palota** most a csönés Budavár szomorú nevezetessége, melyet mindenki megnéz. A dísz-térén emelkedik, s egészen közel hozzá a katonai főúró. Ki gondolná, hogy ily előkelő helyen, ily népes csödelésű úri palotában oly vakmerő gáztettet lehessen elkövetni. A többnyire csak egyemeletes budai vár házainak sorából magasan kiemelkedik két emeletű, mind a díszterén, mind a bástyákon,

melyekre hátsó oldala nyílik, honnan pompás kilátás tárul a Dunára és a pesti részre. Első emeletét lakta az országbíró családjával együtt; a második emeletét pedig veje, Pallavicini örörfő. Ha egyáltalában Budavárban élnek fogalomról lehet szó, ez a ház a legélénkebb utvonala esik. Itt van közel hozzá az Albrecht-útról felvezető kapu, melyen a kocsik jönnek föl; ugyane kapuhoz nyílik a gyalog-lók számára a lépcsős följárát. A ház legkedveltebb lakosátlyai a bástyák felé esnek; s itt volt az országbíró is. Háló termét egy sarok szoba képezte, s a mellett mindjárt a nagy terem, melyből erkélyre lehet kijutni. Az erkélyen menekültek le a gonosz-tevők. Ez bizonyos, mert reggel ott légett le a kötél az erkélyről, s láthatók voltak alatta a lábnyomok, minthogy esős, nedves idő volt. Az erkély alatt keskeny kertelést zárnak a bástyafalak. A gyilkosok a a bástyára is kötelel erősítettek, s úgy ereszkedtek le az Albrecht-útra. Ez az ut éjjel mindig elhagyott. Csak kocsik használhat, ritkán történik, hogy már esti 10 óra után kocsik megy föl Budavárba, melynek éji csönje egészen is beköszönt 9 óra után. Márczius 28-án még kellemetlen, zivatros idő is volt; alkalmas a titkos és gonosz cselekedetekre. A gyalogok nem szokták a kacsaringók hosszú Albrecht-utat használni, melyet több helyen lépcsős feljáratok szelnek át, rövid utat nyitva. Egyik rajzuk bemutatja a Bathányi-palotának díszteré néző homlokzatát, s a bástya felőli részét, egész környezetével, egészen a most épülő Mátyás-templomig. Komor épület-tömeg, s most még egy sötét büntet árnyéka is ott borong fölötté.

**A képviselőházban** és hó 4-én nagy vita dőlt el. A közoktatási törvényjavaslat részletes tárgyalásánál az első fontos kérdésül az merült föl, hogy a gymnasiumokban tanítsák-e a görög nyelvet. Sokan felszó-láltak az ellen, mint oly tantárgy ellen, melynek a gyakorlati életben csak kevesen veszik hasznát, és hivatkoztak, hogy semmiféle országban sem kell az iskolákban annyit nyelvet tanulni, mint nálunk, mert itt kötelező az illető nyelvi is, azután nemzeti-ségi iskolákban az illető nemzetiség nyelve. Mivel embernek nálunk tudni kell magyarul, latinul, németül, franciául s még a hazai nyelvek valamelyikét. Trefort miniszter, Tisza miniszterelnök a görög nyelvet védelmeztek, mint a klasszikus műveltség fő-kellékét. Két napi vita után a ház névszerinti szava-zással határozott, és 143 szóval 75 ellenében a görög nyelvet továbbra is elfogadta kötelező tantárgyul.

**A királyné és Mária Valéria főhercegnő** és hó 4-én Baden-Badenbe érkeztek, hol hosszabb ideig fognak tartózkodni. Az »Europäischer Hof«-ban fogadtak szállást. A királyné szigorú inkognitó-ban marad.

**A Katona-ünnepe** Kecskeméten. »Bánk bán« költőjének születésnapjára és hó 15-én helyezik el az emléktáblát. Az ünnepélyen jelen lesz Gyulai Pál is, a Kisfaludy-társaság elnöke, ki Katonáról és »Bánk bán«-járól oly beható szép tanulmányt írt. Az ünnepi óda szavalására Feleky Miklós utazik le. Az óda-pályázat fölötté és héten döntöttek a bírálók (Gyulai Pál, Szász Károly, Győry Vilmos) s a negyven mű közül egyhangulag »A koporsóból kitor s eget kér« jellegűnek ítélték oda a jutalmat. Szerzője dr. Csengeri János főgymnáziumi tanár Felhérttemplom-ban. Az »Engesztelőjélig sorsodál«, és »Letépett az istenek remekje« jellegű ódalak pedig megdícsérték.

**Arany-alapítvány.** Ercsey Sándor, Arany élet-írója, művének összes tiszteletdíját, minden levonás nélkül, a Nagy-Szalontán állítandó jótékony Arany-alapítványra ajánlotta fel. Ezen alapítványnak tő-kéje, takarékpénztárilag kezelve, több kétezer frtnál.

**A történelmi arcképcsarnok ügyében** Trefort miniszter levelet intézett az írók és művészek társaságához, hol először hangzottak a csarnok fel-állításának eszméjéit.

Részemről — írja a miniszter — ezen ügyet hazánk jelenére és jövőjére nézve ép oly fontosnak tartom, a mily kegyeltesnek látom azt elhunyt nagy fiaink emlékére nézve. Tudva van, hogy a t. irói és művészi kör, melynek kebeléből indult ki ezen arcképcsarnok létesítése iránti kezdeményezés, készül hozzáim e tárgyban feliratot intézni, egyelőre csak annak kijelentésére szorítkozom, hogy részemről ezen hazafias ügy létesítését minden kivihető módon kívánom elősegíteni.» Levele végén a miniszter tudatja a társasággal, hogy képviselésével az ügyben Szalay Imre osztálytanácsost bízta meg, aztán pedig arra kéri a kört, tegye ez ügyet minél előbb folyta-tólógos tanácskozási tárgyává.

**A Rafael-nap** Esztergomban. Rafael négy-százados születésnapján Dankó József esztergomi kano-nok meghívta magához ismerőseit s bemutatta nekik gazdag műgyűjteményéből azokat, melyek a nagy

mesterre vonatkoznak. Réz- és acélmetszetek, lenyo-matok ezek, melyeket régen gyűjt, és számuk 16,000 darab körül van; köztük nagy ritkaságok, mint például a stanzák közül a »Disputa« nagy metszete, mely Rafael halála után harmincz év múlva készült. A műszerető főpap élvezetes magyarázatot is tartott.

**Liszt Ferencz**, ki mint az országos zeneakadémia igazgatója, a tél utolsó részét szokta Budapesten töltöni, és hó 3-án hagyta el a fővárost és Weimarba ment.

**Német tudósok a magyarok ellen.** A berlini »National Zeitung«-ban *Kiepert* ismert geográf egy nyilatkozatban tudatja, hogy 6 visszaküldi a magyar földrajzi társaság diszokmányát, mely tíz év előtt tiszteletbeli taggá történt megválasztásáról szól. »Vissza-küldi — ugymond — e felázias vadnépnek a német kultúra ellen valló szemtelenkedése miatt.« Még a magyar boroknak sem hagyják békét a német tudósok. Dr. Lesser Adolf berlini egyetemi magántanár egy nagyobb orvosi munkára nyit megrendelést, s abban felsorolja, hogy kik lesznek benne. Lesz benne egy fejezet, mely a magyar borok betegsége fejlesztő hatásairól szól, illetőleg egyes betegségek keletkezését (például krup, difteritisz) a magyar borok élvezésének tulajdonítja. A budapesti orvosi kör elhatározta, hogy Lesser urat figyelmeztetni fogja felőlése pártatlan eredetiségére.

**A csángó házi újmuve.** A csángó bizottság-nak Bukovinában járt tagjai számos iparcikket, kézi-munkát gyűjtöttek össze, s ebből most kiállítást rendeztek Budapesten a »Nemzeti szálloda«-ban. Pénteken nyílt meg 50 kros belépti díjakkal. A rögtönzött tárlat jövedelmét a csángók segélyezésére fordítják.

**Szerbia metropolitánának felszentelése** Magyarországban. Belgrádban a bajai születésű, a magyar iskolákban tanult *Mraovitsot* választották meg metropolitánának. Az előzmények, melyek az előbbi metropolitának, az orosz politikát játszó Mihálynak elmozdítását s ideiglenes utódjának lemondását szükségessé tették, politikai színezetűek, s most a választásban a szerbiai püspökök nem vettek részt. Az új metropolitának püspökké szentelése is kívánatosnak mutatkozott, hogy Magyarországon történjék. Mraovits tehát már Karlovára érkezett, s a felszentelés itt fog végbemenni vasárnap.

**Laczháza érdemes reform. lelkészét,** Könyves Tóth Kálmánt, ki az irodalomnak is szép helyet foglal el, Debrecezenben egyik megürült papi állásra jelölték ki. E hír egészen megszorította a laczháziakat, hol Tóth Kálmán tizenhét év óta lelkészkedik s hívei a legmelegebben ragaszkodnak hozzá. Először az egyháztanács, a városi képviselő testület, a tanítói kar nagyszámu küldöttsége ment el hozzá, s Galambos Antal jegyző tolmácsolta a ragaszkodást. Először az egyháztanács, a városi képviselő testület, a tanítói kar nagyszámu küldöttsége ment el hozzá, s Galambos Antal jegyző tolmácsolta a ragaszkodást. Először az egyháztanács, a városi képviselő testület, a tanítói kar nagyszámu küldöttsége ment el hozzá, s Galambos Antal jegyző tolmácsolta a ragaszkodást. Először az egyháztanács, a városi képviselő testület, a tanítói kar nagyszámu küldöttsége ment el hozzá, s Galambos Antal jegyző tolmácsolta a ragaszkodást.

**A pelsőci »Nagyhegy«** átkutatására társulat alakult. A »Nagyhegy«-on vannak azon bizonyos mélységek, a természet keze által alkotott lyukak, »hegyonok«, melyekben a bedobott kő tompa zúgással, majd csengő, dörgő zajjal halad alá a nagy mélységbe. Ezeknek a mélységeknek titkait még eddig senki sem ismeri. A társaság ezeket akarja kikutatni, remélve, hogy egész cseppk-barlang sorozata bukkan. Az egyik ilyen üreget, az úgynevezett »Csengő-lyuk«-at már átkutatták. Tiszta, ragyogó fehérségű cseppk-oszlopokat találtak mélyen, melyekből mindenféle még eddig meg nem vizsgált utak nyíltak. A társulat, hogy a kutatás költségeit összeszerezze, adakozásra szólította fel Gőmörmege hatóságát.

**Lóverseny.** E hó 8-án nyílik meg a fővárosi lóversenyter. E napon öt futtatás lesz: a 800 forintos megnyitó verseny, a 200 frankos (állami díj) kísérleti verseny, az 525 frtos Esterházy-díj, a 100 aranyos Welter-Stakes és a 700 frtos gátverseny.

**Csolnak-verseny a Dunán.** A nemzeti hajós-egylet május hónap evező versenyét tart. A víz sport barátja, dr. Neuhofer János 5000 frankot ajánlott föl díjjal nyolcz-evezős csolnakok versenyére. Ezen kívül még hat díj lesz különböző csolnokokra.

**Tengeralatti alagutat** építenek Szicília és Kalabria között. A »veneczei vasutársaság« elkészült a munkálatok tervével s helybennhagyás végéig a kormány elé terjeszté azt. Az átfúrási vonal egész hossza 13546 méter lesz, melyből 4299 méter a tengerosor alatti vízszintes alagútra, a többi a két oldalról való lejtős lezálló esik. Az építési költségek 71 millió lírara vannak előírva, a beszállítás az alagút s a messinai állomás közötti csatlakozás költségeit is. A kalabriai oldalon közvetlenül az alagút végénél történik a csatlakozás a már épülő reggio-bagnari vonalhoz.

**Minta-színházra** hirdet pályázatot a magyar mérnök- és építész-egylet. A tervnek a tűzbiztonság szempontját és a cselzerű beosztást kell szem előtt tartani. A nézőtér 600 személynek nyújtson helyet s az épület költségei 250,000 frtnál többre ne emelkedjenek. A beküldés határideje 1884 márczius első napjának déli 12 órája. A legjobb terv az egylet nagy érdemével jutalmaztatik, és szerzője ezer frtnyi állami utazási ösztöndíjban is részesül.

**Adakozás.** A bukovinai magyarok hazatelepítésének költségeire szerkesztőségünkhöz a következő adományok érkeztek:

Karancsról Csinos József tanító gyűjtése: Csinos József 1 frt, Győri István 20 kr, Király Mátyás 10 kr, Ledó István 1 frt, Marossi József 1 frt, ifj. Molnár József 5 kr, Caspár Endre 30 kr, Veininger János 35 kr, Pirkli József 50 kr, Kaszap Mátyás 50 kr, N. T. Tóth János ur 1 frt 50 kr, Deák József 10 kr. Összesen 6 frt 60 kr. — *Meneshelyről* az olvasókör 2 frt 60 kr. — *Győről* Guáry Kálmáné 5 frt. — *Szofronyáról* Fejér György 3 frt. — *Rákospártól* (Beregnyegyhely) az ottani ref. egyház hívei Pap Károly lelkész által 7 frt. — A »Képes Néplap« szerkesztősége útján: *Mányról* a ref. gyülekezet Kiss Károly lelkész által 8 frt. — Mindez adományokat a gyűjtő bizottságnak adjuk át.

A *győri árkiszároltak* részére Tripolisból (Afrikából) dr. Kinócs Imre hazaküldte 4 frt 28 krt küldött be szerkesztőségünkhöz.

**A »Jogtudományi Közlöny«** április 6-iki (14-ik) száma következő tartalommal jelent meg: Mailáth György, Dr. Dell'Adami Reszó budapesti ügyvéd. — Esztervátelek az általános magán-jogi törvénykönyv tervezetének a dologi jogot tárgyoló részére. Dr. Haller Károly kolozsvári egyetemi tanártól. — Jogirodalom: (A gyámügyi törvény, 1877. évi XX. törvényekkel Magyarországon ellátta Sipöz László). Dr. Markó Sándor rosznyói kir. közjegyzőtől. — Törvénykezési szemle: A magyar B. T. K. XVII. fejezetében meghatározott rágalmaszás és becsületésér és vétségéről. Dr. Vasváry Gisa m. óvári aljárás-bírótól. — Megjegyzések a vég. törv. 136. és 191. §-ainak magyarázatához. Huf Jozsef soproni ügyvédől. — Különfélek.

MELLEKLET: Curiai határozatok. — Törvényjavaslat a törvénykezési szünidőről.

HALÁLOZÁSOK.

**KERÉK JÓZSEF,** Jász-Nagykun-Szolnokmegye alispánja, 72 éves korában, Jászberényben meghalt. A legnemesebb szívé emberek, elvhi és szilárd hazafiai s kitünő tisztviselői egyike hunyt el benne. Debrecezen végezte iskoláit, jogot és teológiát is, Szabadszállásra ment — az akkori szokás szerint — rektorának. Nem levén hajlama a papi pályára, ügyvédi vizsgálatot tett s patvarián volt. Majd Kunszentmiklóson telepedett át, ott előbb al., majd jegyző-zóvé választott. Lelkiismeretessége, szorgalma, megnyerő modora s kiváló tehetsége az egész város és vidék becsületét szereztek meg számára. 1861-ben a városban a demagóg elem kerülvén felül, a tiszt-ujtáskor kimaradt hivatalából. De ugyanakkor a Jászkunkerületék nagy többséggel jegyző-zóvé választották s e hivatalt minden tisztjútásban — egyhangú választással megtartotta. A megék új rendelkezésekről, kiskun létére is az unjon alakított Jász-Nagykun-Szolnokmegyéjénél maradt s az új megyébe jegyző-zóvé ment át; s ott is csakhamar megnyerte a közbesület és szeretetet, annyira, hogy midőn Sipos Orbán alispán tanfelügyelővé nevezetett ki, helyére a megye egyhangulag Keréket választotta alispánul. Ez alkalomból a Ferencz József-rend lovagkeresztjét nyerte ő felségétől. Új hivatalát azonban alig néhány hóig viselhette! — hirtelen bekövetkezett halála miatt. Mind végig nőlen maradván, gyászoló családot nem hagyott hátra; de a gyászolja-óti egész megyéje s színtalan barátja, tisztelője, ismerőse, kik a tudományosan mivel s ritka kedvességű embert, a pártatlan jó barátot s a legnemesebb jellemek egyikét gyászolják benne.

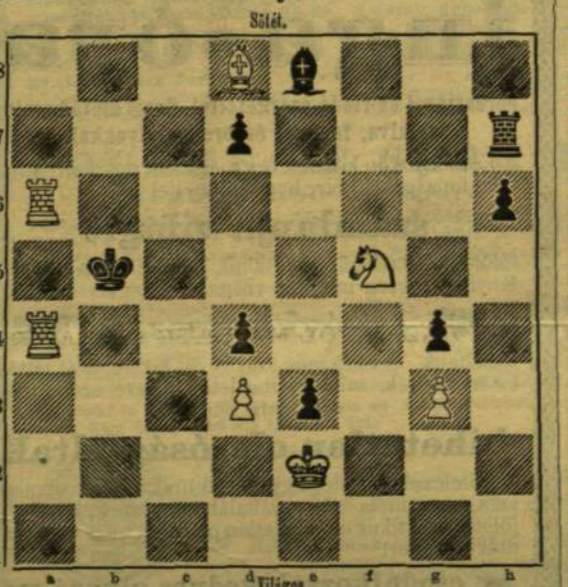
Elhunytak még a közelmúlt napok alatt: **PETRIK János**, az ungvári kath. gymnasium tanára, 57 éves korában. — **Dr. ZOVÁNYI JÓZSEF,** Zilah városának köztisztviselője ált főorvosa. — **SZÉKELY JÁNOS,** háromkeresztmezei földbírókos, Kilyénben, s halála közrészvétet ébresztett. — **SZATMÁRY GÁBOR,** földbírókos és volt nemzetőr-hadnagy, a biharmegyei Er-

Szentmihályfalván, sajátkezüleg vetve véget életének. — **GYENES PONGÁZ,** pécsi telekkönyvezető, volt honvédszázados, 51 éves korában, Pécsen. — **WUNCS JÁNOS,** volt honvédszázados, 60 éves korában, Budapesten. — **FARKAS FERENCZ,** Bimaszombat egykori főkapitánya. — **KESERŐ Győry,** káptalani gazdatiszt, 70 éves korában, Siófokon. — **TÖRZSÖK ISTVÁN,** volt honvéd, kit a budapesti honvéd-temetkezési egyesület díszesen temetett el. — **PRSTER ISTVÁN,** Bereg-megye várnagya, 74 éves korában, Beregszászon, honnan holttestét Legényére szállították. — **FARAGÓ Győry,** városi takarékpénztári ellenőr, 32 éves korában, Nagy-Köröson. — **FREUDENFELD KÁROLY,** 81 éves agg polgár, Kassán. — **LIFKA LIPÓT,** 71 éves korában, Aradon. — **MIHÁLKOVICS GÁBOR,** 72 éves korában, Kőbányán. — **FÉRIE SZIGMOND,** városi kerületi jegyző, 48 éves korában, Kolozsvárt. — **KUNYI ALAJOS,** járásbírósi tisztviselő, Gödöllőn. — **GÁL JÁNOS,** a nemzeti színház érdemes tagjának, Sántha Antalnak apósa, Budapesten. — **KRIVÁN JÁNOS,** végzet joghallgató, Csanád-Palotán. — **WERTHEIM FERENCZ** báró, a nevelői ismert pénzszekrények gyáro-sa, ki e találmányt sok rendelt, báró cimzet kapott, s öt milliónyi vagyont hagyott hátra, 70 éves korában, Bécsben. — **KETTES HENRIK,** hírnemes zongoraművész, ki Béján született, s már gyermekkorában feltűnt fejlett tehetsége, 35 éves korában, Párisban.

**Özv. gr. OSÁRY ISTVÁNNÉ** szül. Luzaúszky Lud-milla grófné, palotahölgy, gr. Osáry László képviselő édes anyja, s gr. Hunyady László képviselő anyósa, jótékony hölgy, 83 éves korában, Budapesten. — **WENCHEIM Mária** bárónő szül. Apponyi grófné, szilangkeresztés és palotahölgy, 62 éves korában, Pozsonyban. — **LIEZENMAYER FERENCZ** szül. Moszaj Alojzia, Liezenmayer Sándor jeles festőművész hazánkban, a stuttgarter képművészeti akadé-mia igazgatójának édes anyja, 79 éves korában, Győrűt. — **FENTES LÁSZLÓNÉ** szül. Józsa Oliva, 48 éves korában a biharmegyei Nadánytelken. — **Özv. ALMÁSSY JOZSEFNÉ** szül. Karáczy Julianna, 65 éves korában, Budapesten. — **JAKABFFY VILMOSNÉ** szül. Jakabffy Mária, jótékony hölgy, 32 éves korában, Aradon. — **MARKOVICS JOZSEFNÉ** szül. Török Kle-mentin, néhai szeptemvéri özvegye, 73 éves korában, Budapesten. — **SCHAFFGOTSCHER ERNESTINA** grófné, 66 éves korában Pozsonyban, honnan holttestét a morvaországi családi sírboltba szállították. — **Özv. NOVÓBÁCKZY MRHÁLYNÉ,** Nagy-Váradon; ugyanott **Özv. LEDÉREK ANTALNÉ,** 72 éves korában. — **STEFÁ-NÁZ-GÉORGEVICS JULIANNÁ,** a szerb plebános neje, 60 éves korában Dunaföldvárt. — **SZOKOLY SÁNDORNÉ** szül. Kóos Ilona, Apfalványon. — **Özv. BOÉR ELEKNÉ** szül. Tarsoly Julianna, 62 éves korában, Tövisen. — **MIKLOSINÉ** szül. Sütő Irma, 18 éves korában Turkevény. — **TIBORCZ FRANZISKA,** Tiborcz Péternek, a szegedi jószágigazgatóság számvevősi főnö-kének 19 éves leánya. — **DONOSZ JÁNOSNÉ** szül. Rie-del Helena, nyug. cs. k. őrnagy neje, Perencesyben.

SAKKJÁTÉK.

1217-ik számú feladvány. Braune Róbert-től.



Az 1212. sz. feladvány megfejtése.

A nagyszombati remétől. Megfejtés. Világos. Sötét. 1. Hg8-h6 --- Kd6-e5 : a) 2. Ba3-d3 --- t. sz. 3. H v f matt. a. b5-c4: 1. --- --- 2. Bf4-f5 --- t. sz. 3. Hb6-f7 matt. **Helyesen fejtették meg: Veszprémben** Fülöp József. **Nagy-Dobronyban** Németh Péter. **Budapesten** K. J. és F. H. Andorfi Sándor. **Nagy-Váradon** Németh Dező és Szilágyi Keve. A veszprémi iparos olvasó kör. **A pesti sakk-kör.**

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

**Prózaí dolgozatok** beküldött ismételve kértük, ne kimélik annyira a papírt, ne írják az egész oldalt (néha mindkét oldalt) annyira tele, hogy javításra, netalán betoldásra, stb. egy újnyi helyet se talál-hassunk. A legjobb cikkek is kell néha a szerkesztő-ségnek valamit változtatni s ez néha teljesen lehet-szlen a fontosság ok miatt. Volt eset, hogy egyben-téve érdekes, de némi átlólagozást igénylő dolgozatot ez ok miatt kénytelenek voltunk mellőzni, mert arra nem értünk rá, hogy az egészet újra írjuk. Most meg-nyitjuk a figyelemzétet, s kérjük a prózaí cikkek be-küldőit, sziveskedjenek dolgozatukat mindig a papír-nak csak egy oldalára írni s azon egy kevés üres szédit is hagyni, hogy az irányi s egyéb javítások meg-tehetők legyenek a kéziratban. **Álom.** (Leopardi.) Kissé hosszú; de rajt leszünk, hogy közölhessük. **Munkámból.** P. F. Nyoma sincs bennök a tehetségnek; eszmésregények, formátlanok, mind vala-mennyi. **Az agg csángó.** Egyik néplapunkban fel fogjuk használni; épen alkalomszerűt. **Bona és kúna.** Elég mutatványt kaptuk már »költészetének«. Nem kérünk többet belőle. **Lugos.** »Beethoven«. Közlésre valónak nem ta-láljuk. Nem sérődésből, hanem nagy elfoglaltság miatt nem írtunk — mint akartuk — magánlevelet. Szives üdvözlét.

**Nem közölhetők.** Ébredj te is fájó szívem. — **Hontalan** keserve. Száras ágak. **Tartalom.** **Szöveg:** Székelyi Mailáth György. — Az életéről. Kötlemény. *Incedy László*ról. — A György kocsis ostora. Történelmi beszély. *Irta P. Szathmáry Károly.* — *Olass népszokások.* — A budavári rémesét. *Fajda János*ról. — Nyelvtan tanító gép. — *Vezetők és keresztnevek.* — *Egyelgő.* — A magyar honfoglalás kitérői. Dr. *Fejérváry László*ról. — *Rafael Santi képeiből. Paleszly Károly*ról. — *Irodalom és művészet.* — *Közintézetek és egyletek.* — *Mi újság?* — *Halál-özások.* — Szerkesztői mondanivaló. — *Sakkjáték.* — *Heti napár.* **Képek:** Székelyi Mailáth György. Koller K. tanár főnyépe után. — *Madonna di casa Colonna.* *Madonna della Scala.* *Szent Cecília.* *Rafael Santi festményei.* — Nyelvtan tanító gép. — A herceg Bathányi ház, a hol Mailáth országbíró meggyilkolták: 1. Az Albrecht-út felőli oldal az erkélyvel. 2. A díszter felőli homlokzat. — *Béla király névtelen jegyzőjének krónikájából.* — *Urbino.* *Rafael szülővárosa.*

HETI NAPTÁR. Ápr. hó.

Nap	Katholikus és protestans	Görög-Orosz	Israelita
8 VI 62	Dénes p. Alb.	6 2 Past. Bon.	27 B 4 Matr. vt.
9 B	Demeter	Dámeder, Prok.	28 Ivarn
10 K	Makár p. Ezek.	Dániel, Ezekiel	29 Márk pt. 3
11 S	Leo páp.	Gyula	30 Klím. János
12 C	Gyula pk.	Ezekiel	31 Ipacs
14 P	Hermen, Ida	Hermenegild	1 Apr. Egy. M.
13 S	Tibor	Tibor	2 Titus

Holdváltásai: ☽ Első negyed 14-én 10 óra 6 pk. s d.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

**Szines selyem Surah, Satin merveilleux, atlaszok damaszok, selyemrips és taf-foták, 1 frt 30 kr. méterig,** egész 7 frt 40 kr.-ig, szállítatnak egyes öltö-nyökre úgy, mint egész végben bérmentes a házba Henneberg G. (királyi udv. szállító) selyem-gyári raktára által, Zürichben. Mintákat posta-fordultával. Egy levél díja a Svájcba 10 kr.

KÖSZÖNYESEKNEK.

**Kwizda Ferencz János**, es. k. udv. szállítóinak Kor-neuburgban. Tisztelt Uram! Az ok, a miért én e sorokat Önhöz intézem, abban áll, hogy szolgálati időm óta szenvedett régi, majdnem gyógyíthatatlan kórány és csusz-ba-jomtól az ön köszvényfolyadékai által egészen megszabadultam. Német-Brod, 1882. márcz. 14. Kiváló tisztelőtel Zivnyi Antal, nyug. es. k. ker. törzse, írások és az anyny érdemkereszt tulajdonosa. **Kapható minden gyógyszerárban.** Fő letét: Kwizda Ferencz János cs. k. udv. szállító keru-leti gyógyszerárban, Korneuburgban. Szives megfigyelésül. E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget, mindig Kwizda kösz-vényfolyadékát kéri és arra figyelni, hogy ép ugy minden íveg, valamint a carton is a főnébbi védjegyvel van-e ellátva.

**Es kór** (epilepsia) és minden ideg-betegség levél után gyógyít-tatik dr. Kiliisch specialista által, Drezdában (Szász-oroszág). — **Ezer meg ezer gyógyítás.** — A párisi tudományos társaság aranyérme.



